

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Břehovský Miroslav

2009

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: 6 208 T Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Téma: Aplikace rovné daně v podmínkách České republiky s ohledem na řešení deficitu státního rozpočtu

Vedoucí diplomové práce

Ing. Jarmila Rybová

Autor

Bc. Miroslav Břehovský

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Miroslav BŘEHOVSKÝ**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Název tématu: **Aplikace rovné daně v podmínkách České republiky
s ohledem na řešení deficitu státního rozpočtu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Analyzovat aspekty aplikace rovné daně v podmínkách České republiky s ohledem na daňové příjmy státního rozpočtu.

Osnova:

1. Úvod.
2. Teoretické přístupy k aplikaci rovné daně.
3. Základní principy daňového systému, princip pružnosti a účinnosti vybírání daně.
4. Hranice zdanění, subjektivní daňové zatížení.
5. Politika uplatňovaná v oblasti daní.
6. Možnosti řešení deficitu státního rozpočtu prostřednictvím rovné daně.
7. Zkušenosti Slovenska se zavedením rovné daně.
8. Závěr.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

50 - 60 stran

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná

Seznam odborné literatury:

Seznam odborné literatury:

Jakubíková, E.-Bánociová A.: Jednotná daň v kontexte daňových příjmů v SR, Sborník vědecké konference, Zlín 2007

Kubátová, K.: Daňová teorie a politika. Aspi Publishing, Praha 2007

Svirák P.: Daňové teorie. Kurz celoživotního vzdělávání, Fakulta podnikatelská VUT v Brně, Brno 1997. ISBN 80-214-0847-2

Široký, J.: Daně v Evropské unii. Linde, Praha 2007

Široký, J.: Daňové teorie s praktickou aplikací. C.H.Beck Praha 2003

Schultzová, A. a kol.: Daňovníctvo v SROV. Súvaha, Bratislava 2004

Schultzová, A. a kol.: Daňovníctvo - daňová teória a politika. IURA edition, Bratislava 2007

Stiglitz, J.E.: Ekonomie veřejného sektoru. Grada, Praha 1997. ISBN 80-7169-454-1

Vlach, P - Rylová, Z.: Reforma daní z příjmů od roku 2008. Sagit Ostrava 2007

Zákon č. 595/2003 Z.z., o dani z příjmů v znění neskorších predpisov

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v platném znění

Odborná periodika: Daně a právo v praxi a další

Internetové zdroje: www.mfcr.cz, www.mfsr.sk,

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jarmila Křížová

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce:

17. března 2008

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2009

prof. Ing. Magdaléna Hrabáňková, CSc.

děkanka

L.S.

prof. Ing. František Sifelecěk, CSc., Dr.h.c.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 17. března 2008

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Aplikace rovné daně v podmínkách České republiky s ohledem na řešení deficitu státního rozpočtu“ vypracoval samostatně na základě vlastních zjištění, materiálů a zdrojů informací, které uvádím v seznamu literatury

V Dasněm 17. dubna 2009

Bc. Miroslav Břehovský
Bc. Miroslav Břehovský

Chtěl bych tímto způsobem poděkovat pani Ing. Jarmile Rybové, vedoucí mé bakalářské práce, za odbornou pomoc, důležité rady a za cenné připomínky.

Obsah

1. Úvod	1
1.1. Definice základních pojmů.....	3
2. Teoretické přístupy k rovné dani	7
2.1. Vývoj rovné daně.....	9
2.2. Rovná daň jako daň z příjmů fyzických osob.....	12
2.3. Rovná daň jako daň z příjmů právnických osob.....	13
2.4. Rovná daň jako daň z přidané hodnoty.....	14
2.5. Negativní daň z příjmu.....	15
2.6. Hlavní argumenty pro zavedení rovné daně.....	16
2.6.1. Jednoduchost.....	16
2.6.2. Dvoji zdanění.....	16
2.6.3. Zvýšení celkových daňových příjmů státu.....	17
2.6.4. Omezení daňových úniků.....	17
2.6.5. Přilákání subjektů ke zdanění.....	17
3. Základní principy daňového systému	19
3.1. Princip pružnosti.....	19
3.1.1. Rovná daň jakožto vestavěný stabilizátor.....	20
3.2. Účinnost vybírání daně.....	22
3.2.1. Náklady správy daní.....	22
3.2.2. Negativní ekonomický dopad daní.....	24
4. Hranice zdanění, subjektivní daňové zatížení	26
4.1. Ekonomická hranice zdanění.....	26

5. Politika uplatňovaná v oblasti daní v rámci ČR.....	28
5.1. Vývoj daně z příjmu fyzických osob	28
5.1.1. Změny po první reformě	29
5.2. Vládní směr daňové politiky	29
6. Možnosti řešení deficitu státního rozpočtu prostřednictvím rovné daně.....	31
6.1. Analýza příjmové stránky státního rozpočtu.....	31
6.2. Analýza aktuálního výnosu daně z příjmu fyzických osob.....	33
6.2.1. Analýza pomoci mediánové mzdy.....	34
6.2.2. Analýza pomoci průměrné mzdy.....	37
6.2.3. Analýza pomoci spojení průměrné a mediánové mzdy.....	39
6.3. Analýza dopadu rovné daně na výnos daně z příjmu fyzických osob	41
6.3.1. Analýza pomoci mediánové mzdy.....	42
6.3.2. Analýza pomoci průměrné mzdy.....	44
6.3.3. Analýza pomoci spojení průměrné a mediánové mzdy.....	46
6.4. Zhodnocení rovné daně.....	47
6.4.1. Dopad rovné daně na státní rozpočet.....	47
6.4.2. Zjednodušení právních předpisů.....	51
6.4.3. Snižování daní	52
7. Zkušenosti Slovenské republiky se zavedením rovné daně.....	54
7.1. Jak vypadá slovenská rovná daň.....	55
7.2. Slovensko po reformě	56
8. Závěr	57
9. Použité zdroje	62
10. Seznam příloh.....	64

1. Úvod

V dnešní době hraje daňová politika hlavní roli ve fiskální politice, jejímž prostřednictvím stát v rámci své hospodářské strategie ovlivňuje vývoj ekonomiky. Stát se jejím prostřednictvím snaží ovlivnit především rychlost dynamiky hospodářského růstu a vývoj inflace. Nevhodnou volbou daňové politiky lze napáchat spoustu škod, zejména utlumit či dokonce zdeformovat tržní a ekonomickou aktivitu. Takto napáchané škody se budou těžce a především velmi pomalu napravovat. Proto je velice nutné před každým zásahem v daňové oblasti zanalyzovat veškeré důsledky, které tato změna může s sebou přinést.

Jako vždy před volbami předkládají politici v každé zemi nové spravedlivější, efektivnější a pro lidi „výhodnější“ návrhy reforem daňového systému dané země. Je ale otázkou, zda je zamýšlená reforma řádně propracována a zda se nejedná pouze o nerozmyšlený populistický krok před volbami. V České republice tomu nebylo jinak. Občanská demokratická strana přišla se svojí reformou daňového systému – především chtěla prosadit změnu zdanění příjmu u fyzických osob. Do podvědomí lidí se tak dostala rovná daň. O tom jak moc je tato daň „rovná“ a jak moc je tato reforma zdařilá, pojednává moje diplomová práce.

Na faktu, že minulý daňový systém byl složitý a neefektivní se shodla většina odborníků i laická veřejnost. Bylo zde mnoho různých sazeb, úlev a výjimek, které jej činily neefektivním, nespravedlivým a zmatečným. Díky těmto nedostatkům se tento systém vyznačoval vysokými transakčními náklady, rovněž docházelo k situaci, kdy jedny příjmy byly zdaněny několikrát. Systém byl zkrátka nepřehledný a „nespravedlivý“. Rovněž zde byla malá odolnost vůči daňovým únikům a existovaly zde řady distorzi, které dále vedly k neefektivnosti a projevovaly se v menším ekonomickém růstu, než jaký by mohl jinak být. Jednoduše řečeno tento systém byl zbytečně komplikovaným a drahým. Jeho spletnost umožňovala daňové úniky a drtivá většina poplatníků se v něm ztrácela. Podnikatelé a občané kvůli komplikovanosti systému nevěděli přesně, jaké daně platí a samotné daňové přiznání bylo natolik složité,

že mnohdy bylo nutně na jeho zpracování najímat daňové poradce. Daňová správa pak byla drahá jak pro poplatníky, tak pro stát. Rovná daň, která začala platit od 1. ledna 2008, byla razantní variantou komplexní přeměny daňového systému, která má tyto neduhy maximálně redukovat.

Co by tedy rovná daň měla České republice přinést? Jak jsem se již zmínil, rovná daň by do našeho daňového systému měla vnést především jednoduchost. Minulý systém byl plný děr, odpočtů a výjimek, což v součtu činilo výběr daní složitým a neefektivním. Zastánci rovné daně také tvrdili, že rovná daň podpoří náš ekonomický růst (vyšší HDP znamená vyšší výnosy z daní). Kromě toho jednoduchost a průhlednost rovné daně přiměje část firem opustit „šedou zónu“ a přihlásit se k placení daní. Dalším pozitivním faktorem by mělo být zamezení dvojího zdanění. Tento argument je důležitý pro všechny ty, kdo mají příjmy z úspor, firemních podílů apod. V neposlední řadě by mělo rovněž dojít k navýšení příjmů státního rozpočtu, neboť někteří obhájci rovné daně tvrdí, že celkové daňové příjmy státu se po zavedení rovné daně zvýší, a to především v důsledku zjednodušení daňového systému odstraněním výjimek, neboť dále tvrdí, že nejziskovější společnosti a nejbohatší jedinci využívají nepřehlednosti daňových systémů ke krácení daně.

Tak toto vše by měla rovná daň přinést. Je tomu, ale opravdu tak? Na tuto otázku se snažím ve své práci nalézt odpověď. Nejprve komplexněji vysvětlím co je rovná daň a jak na ni lze nahlížet. Poté se zaměřuji na stávající systém, a zda splňuje požadavky na daňový systém – efektivnost, spravedlivost... Na konci své práce zkoumám, zda je takto nastavená daň z příjmů výhodná pro státní rozpočet, respektive zda nemůže dojít ke zhoršení deficitu státního rozpočtu, což by následně vedlo ke zhoršení stavu veřejného dluhu. Poté srovnám českou rovnou daň s rovnou daní na Slovensku, která je mnohými odborníky nazývána „vzorem rovné daně“.

1.1. Definice základních pojmů

Tato diplomová práce se zabývá daněmi, jejich konstrukcí a požadavky na daňový systém. Proto bude na začátku vysvětleno několik základních pojmů a požadavků, které jsou kladeny na daně a na optimální daňový systém.

Definice daně

„Daň je definována jako povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech (např. každoroční placení daně z příjmů), nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností (např. při každém převodu nemovitosti).“
(Kubátová, 2006)

povinná: občané státu jsou povinni platit daně. Kdyby daň byla dobrovolná, bylo by velice pravděpodobné, že by ji nikdo neplatil.

nenávratná: daň není půjčka státu. Nelze tedy očekávat, že by stát tuto platbu občanovi někdy vrátil.

neúčelová: v okamžiku placení daně, nikdo z nás není schopen říci, co a v jaké výši bude z našich prostředků uhrazeno. Uhrazením daně tak nikomu nevznikne právo na konkrétní plnění z veřejných zdrojů.

neekvivalentní: každý jedinec se podílí jiným dílem na hrazení výdajů spojených s veřejnými statky, rovněž každý jedinec má rozdílnou výši užítku z těchto veřejných statků. Neekvivalentnost tedy spočívá v tom, že výše kterou se podílíme na financování veřejných statků, nikterak nesouvisí s výší, jakou je čerpáme (nesouvisí s výší našich užitků).

Požadavky na daně:

Od dob ekonomy Adama Smithe se na požadavcích kladených na optimální daňový systém a na jednotlivé daně mnoho nezměnilo – v podstatě se jen nepatrně rozšířili jeho slavné „daňové kánony“.

Efektivnost daní: daně by neměly způsobovat velké distorze v cenách a užítku z různých druhů činností. Daně téměř vždy zvyšují ceny výrobků a služeb, čímž ovlivňují chování spotřebitele. Ten se snaží snížit své daňové zatížení tím, že omezí nebo přesune určitou svou činnost tak, aby jeho daňové zatížení probíhalo za výhodnějších podmínek. Rovněž neefektivnost daní lze spatřovat v administrativních nákladech spojených s jejím výběrem. Daně by měly být konstruovány tak, aby náklady, které vynaloží veřejný sektor na správu daní, byli minimální. Rovněž by daně neměly nikterak omezovat ekonomickou aktivitu – neměly by omezovat pracovní úsilí lidí, ochotu spořit a investovat. Efektivní daňový systém by peníze vybíral, aniž by výrazně ovlivňoval rozhodování jednotlivců o tom, jak hodně budou pracovat a spořit a do čeho budou investovat.

Spravedlnost daní: v zásadě lze hovořit o dvou náhledech na spravedlnost daní – horizontální a vertikální. Horizontální zásada říká, že lidé mající stejné příjmy by měli být zdaňováni stejně – tato zásada je nejméně diskutovanou. Druhou mnohem diskutovanější je zásada vertikální. Vertikální zásada hovoří o tom, že lidé s větší platební kapacitou by měli platit vyšší daň. Problém je samozřejmě v tom, o jak moc by tato daň měla být vyšší (Březina, 2005)

Právní perfektnost, jednoduchost a politická průhlednost: pod tímto spojením si lze představit, jak moc je daný systém srozumitelný, s jakou jistotou si mohou daňoví poplatníci vždy přesně spočítat, kolik dluží na daní, a skutečnost, kolik času a úsilí je třeba vynaložit na podřízení se daňovému systému. Pokud je systém jednoduchý a průhledný, můžeme říci, že ostatní požadavky na daně jsou naplňovány snáze.

Vliv na makroekonomické agregáty: daně odčerpávají menší či větší část prostředků v daném státě, čímž ovlivňují poptávku soukromého sektoru. Daně jsou pak použity jako stabilizátory a stávají se součástí fiskální politiky, čímž ovlivňují makroekonomickou rovnováhu

Základní funkce dani:

Fiskální: je historicky nejstarší a nejdůležitější. Představuje schopnost naplnit veřejný rozpočet. I když od dani požadujeme mnohem více, vždy musí být zachován význam její fiskální funkce.

Funkce alokační: uplatňuje se při neefektivnosti v alokaci zdrojů, tato neefektivnost je způsobena tržním selháním a to především díky existenci veřejných statků, externalit a nedokonalé konkurence. Dochází tak k investování vládních prostředků do oblastí, kde efektivnost tržních mechanismů selhává.

Funkce redistribuční: rozdělení důchodů ve společnosti na základě tržních mechanismů může být nespravedlivé. Daně se tak stávají vhodným nástrojem pro zmírnění rozdílů v důchodech, neboť se daně ve větší míře vybírají od bohatších, což následně umožňuje státu prostřednictvím transferů zvyšovat příjmy chudší části populace.

Stabilizační funkce: zmírňuje cyklické výkyvy v ekonomice, aby zajistila dostatečnou úroveň zaměstnanosti a cenové stability. V období konjunktury, kdy rostou rychle důchody i spotřeba, daně odčerpávají do veřejných rozpočtů vyšší díl, a tím pomáhají předcházet přehřátí ekonomiky a zároveň vytvářet rezervu pro „horší časy“. V období stagnace pak daně tím, že relativně menší krajíc soustřeďují do veřejných rozpočtů, pomáhají naopak ekonomiku nastartovat.

Progresivita zdanění:

Regresivní: s růstem důchodu klesá míra zdanění poplatníka – poplatník platí stále menší procento ze svého důchodu. Procentuální daň klesá s rostoucím důchodem.

Proporcionální: s růstem důchodu poplatníka se míra jeho zdanění nemění – poplatník platí stále stejné procento ze svého důchodu bez ohledu na výši jeho příjmu. Zajímavostí této daně je především to, že je jednoduchá a jednotná. Díky těmto vlastnostem se tak nevytváří prostor pro přechod poplatníků mezi daňovými pásmy ať už legálními či nelegálními úpravami příjmů.

Progresivní: s růstem důchodu roste míra zdanění poplatníka – poplatník platí stále větší procento ze svého důchodu. Daň roste s jeho důchodem. Pro použití tohoto systému v praxi to znamená, že ve státě existuje několik daňových pásem podle příjmů a v každém pásmu se používají jiné daňové sazby. Tento systém danění používá většina států.

2. Teoretické přístupy k rovné dani

Při řešení otázky rovné daně je nutné se zamyslet nad tím, co je rovné a spravedlivé. Základním problémem při řešení otázky „spravedlivého rozložení daňového břemene“ je to, zda existují relevantní odlišnosti, které by odůvodnily odlišné zdanění jednotlivých občanů, a pokud tu nějaké takové relevantní odlišnosti vskutku jsou, v čem spočívají a jakou konkrétní „odlišnost v zacházení“ vyžadují. Jak lze tedy rovně a spravedlivě danit?

Daň z hlavy

Zastánci tohoto názoru budou tvrdit, že ve vztahu ke zdanění (podobně jako ve vztahu k volebnímu právu) neexistuje mezi (dospělými a svéprávnými) občany žádný relevantní rozdíl, který by ospravedlnil odlišné zacházení. Tak jako má každý občan ve volbách jeden hlas bez ohledu na výši příjmů či majetku, měl by každý občan platit stejně vysokou daň bez zřetele na své finanční a majetkové poměry. Výsledkem by tedy byla paušální daň, při níž by každý občan byl povinen odvést v příslušném období na dani stejně vysokou částku – tzv. daň z hlavy.

Výhrady proti takto pojaté „dani z hlavy“ jsou dobře známé: „daň z hlavy“ by sice znamenala striktně stejné zacházení se všemi občany, ale uvalila by relativně větší břemeno na chudé než na bohaté, přičemž u lidí s nízkými příjmy by daňová povinnost mohla být dokonce vyšší než jejich důchod. Navíc pokud by byl každý občan nucen tuto daň platit, jednalo by se de facto o daň uvalenou na samotnou existenci tohoto člověka. Daň z hlavy mu umožňuje jedinou volbu: žít a platit, nebo nežít a neplatit. (Březina, 2005)

Rovná daň

Ústřední myšlenkou tu je, že rovné zacházení se všemi občany vyžaduje, aby majetek či příjem každého člověka byl zdaňován stejnou daňovou sazbou. Pokud by stát uvalil na majetek či příjem jednoho občana vyšší daňovou sazbu než na jiného jen

proto, že je bohatší či má vyšší příjem, šlo by o podobně nelegitimní diskriminaci, jako kdyby stát zdaňoval vyšší sazbou muže a ženy či heterosexuály a homosexuály. Podle této teorie zkrátka neexistuje žádný relevantní rozdíl mezi dolarem vydělaným chudým a dolarem vydělaným bohatým, stejně jako neexistuje žádný relevantní rozdíl mezi dolarem vydělaným mužem a ženou. Tento princip tudíž vede k proporcionálnímu zdanění. Naopak „daň z hlavy“ či regresivní zdanění by zastánci tohoto přístupu odmítli jako „diskriminační“ vůči chudým.

Teorie prospěchu

Podle tohoto principu by daňové břemeno mělo být mezi jednotlivé poplatníky rozloženo tak, aby odpovídalo přínosu, který každý z nich získává ze služeb financovaných státem z daňových příjmů. Zde by tedy relevantním rysem, který by ospravedlnil různé zdanění jednotlivých občanů, byla skutečnost, že někteří občané mají z činnosti státu větší užitek než jiní občané. Problém ovšem samozřejmě spočívá mj. v tom, jak „měřit“ prospěch, který jednotliví občané z veřejných výdajů získávají.

Princip „schopnosti platit“

Tento princip může buď znamenat, že by lidé měli platit daně podle výše svých příjmů a majetku (tj. bohatí by měli platit vyšší daň než chudí), anebo že by lidé měli platit daně v souladu s příjmem či majetkem, jakého by dosáhli, kdyby naplno využívali svého talentu a výdělečných schopností.

Teorie rovné oběti

Tento princip je založen na myšlence, že daňové břemeno by mělo být rozloženo tak, aby každého občana daň zatěžovala či poškozovala stejně. Od samého počátku jsou tu minimálně tyto dva problémy:

- má být „daňová oběť“ měřena v peněžních jednotkách, které poplatník zaplatí na dani („objektivní“ oběť), anebo má být posuzována podle obětovaného užítku poplatníka („subjektivní“ oběť)?

- má jít o stejnou absolutní obět' (např. každý poplatník na dani obětuje stejnou částku anebo podstupuje stejnou ztrátu svého „celkového užítku“), anebo o stejnou proporcionální obět' (každý poplatník by musel obětovat stejnou procentuální část svého příjmu či svého „celkového užítku“)?

Zastánci každého z těchto principů „spravedlivého rozložení daňového břemene“ tvrdí, že právě jimi obhajovaný princip „daňové spravedlnosti“ nejlépe odpovídá zásadě „rovného zacházení“. Problém je ale především v tom, že jednoznačně nelze určit, jaké konkrétní rysy jsou z hlediska zdanění relevantní. V některých případech (princip prospěchu, „schopnosti platit“ a „rovné subjektivní oběti“) není dokonce ani dostatečně průkazné, k jaké konkrétní formě zdanění by aplikace daného principu vedla.

Jako pomyslného vítěze těchto principů můžeme prohlásit rovnou daň, která se pokud je vhodně nastavena, funguje „rozumný kompromis“, na kterém by se mohli shodnout všichni zastánci výše uvedených principů.

2.1. Vývoj rovné daně

Daně jsou hlavním zdrojem příjmů všech veřejných rozpočtů, avšak pro většinu lidí je slovo daň poměrně abstraktní záležitost – málo kdo si dokáže představit daň z přidané hodnoty, spotřební daň, srážkovou daň... Avšak řekne-li se daň z příjmů, lidé už nejsou tak neznalí a pod tímto pojmem si dokážou ledacos představit. Zároveň je to pro lidi daň tou nejbolestnější, protože viditelně snižuje jejich příjmy. Panuje tedy všeobecný názor, že daň z příjmu je nutné zlo, legalizovaná krádež a že by stát bez této daně nemohl fungovat. To je ovšem mýtus. Existují teoretické modely, z kterých plyne, že nulová daň z příjmu by za jistých okolností celkové státní příjmy z daní nesnížila, protože jednak je její vybírání velmi nákladné, jednak daň z příjmu brzdí spotřebu, která je zatížena daněmi jinými (vyššími a státem snáze vymahatelnými). Jakkoliv zní tato úvaha logicky a jakkoliv existují pokusy uvést ji do praxe, patří nulová daň z příjmu spíše k ekonomické utopii a lze si těžko představit, že by k takovému razantnímu kroku našel nějaký politik odvalu. Je však dobré vědět, že tato alternativa existuje a není úplně nesmyslná. (Mach, 2002)

Ve většině zemí je daň z příjmu „progresivní“, což znamená, že se její sazba mění podle výše příjmů. Tento model vychází z úvahy, že od určité výše příjmů lidé používají peníze pouze k hromadění přepychu, takže by z nich měli odvádět větší část do společných statků než ti, kteří vydělané peníze potřebují k dosažení určitého životního standardu. Druhá úvaha naopak říká, že progresivní zdanění je trestem za úspěch a aktivitu, takže je v důsledku demotivující a škodlivá. Oba názory mají svou logiku a je věcí individuálního pohledu na svět, který z těchto modelů člověk přijme.

Jakýmsi pomyslným průměrem mezi progresivní a nulovou sazbou daně je daň rovná. Rovná daň (také proporční, anglicky flat tax nebo proportional tax) je takový způsob zdanění, ve kterém jsou všechny subjekty spadající pod (rovnou) daň zdaněny vždy stejnou relativní sazbou daně (v současnosti u nás daň z příjmu fyzických osob nebo daň z příjmu právnických osob). Nejčastěji je rovná daň spojována s daněmi z příjmu. Rovná daň není ve srovnání s progresivní daní, ve které se relativní sazba daně zvyšuje s rostoucím příjmem, příliš rozšířený model. Většina daňových systémů, ve kterých je rovná daň zavedena, má současně zaveden institut nezdanitelného minima, které je ze zdanění vyloučeno. Nezdanitelné minimum přibližuje rovnou daň k progresivní dani. Spor o efektivitu a spravedlivost rovné daně je současně na jedné straně sporem mezi obhájci progresivního zdanění (socialisté, sociální demokraté, křesťanští sociálové) a rovného zdanění (liberálové, konzervativci), na druhé straně příznivců rovné daně bez odpočitatelné položky (liberálové) a příznivců rovné daně s odpočitatelnou položkou (konzervativci). Neznamená to, že politické strany, které se hlásí k uvedeným myšlenkovým proudům, jsou současně dogmatickými odpůrci nebo obhájci myšlenky rovné daně. Spíše se zdá, že rovná daň má více příznivců u liberálů, méně u konzervativců, nejméně u socialistů. (Čížik, 2008)

Nejlepší přístup ke zdanění všech druhů osobních příjmů a příjmů společnosti představuje **plně integrovaná rovná daň**. Z hlediska správy rovné daně je vhodné mít dvě separátní formy daně – jednu pro příjmy z podnikání (které zahrnují příjem společnosti a příjem z vlastnictví podniku, který nemá formu společnosti) a další pro mzdy. Je ale důležité nahlížet na obě dvě formy jako na jediný integrovaný systém.

Integrovaný systém zakládá rovné zdanění všech druhů příjmů, i když jsou příjmy rozděleny do dvou skupin. Je důležité nahlížet na rovnou daň jako na jednotnou daň ze všech peněžních toků v ekonomice a nikoliv jako na dvě nebo více různých daní pro různé druhy příjmů. V plně integrovaném systému rovné daně jsou všechny příjmy klasifikovány buď jako příjmy z podnikání nebo jako mzdy. Daňové sazby pro oba druhy příjmů jsou totožné. Daň z mezd by se uplatňovala pouze na příjmy nad stanovený příjem na úrovni chudoby. Všechny podniky, a ne pouze akciové společnosti, by podávaly přiznání daně z podnikání. Největší akciové společnosti i nejmenší praxe osob se svobodným povoláním by používaly stejný jednoduchý formulář daně z podnikání. Integrovaná rovná daň by uvalovala jednotnou nízkou sazbu na všechny druhy příjmů. Integrovaná rovná daň v sobě zahrnuje jedinou jednotnou motivaci k tvorbě kapitálu tím, že umožňuje 100 procentní odpis všech investic ihned v roce, kdy byla investice pořízena. Uplatnění investic do nákladů by odstranilo několikaleté odepisování. Zahrmování investic do nákladů, které jednak představuje efektivnější zdanění kapitálu a jednak vede ke zjednodušení daňové správy, by minimalizovalo nároky na vykazování a omezilo účetní náklady a výdaje na právníky spojené se snahou dostat daňovým podmínkám. (Rabushka, 2000)

Avšak jak se ukázalo, existuje několik druhů „rovné daně“. Pouze v případě Slovenska lze přitom hovořit o tzv. „true flat tax“. V ostatních státech je „rovná daň“ vždy aplikována jen na některou z daní (nejčastěji na daň z příjmu právnických osob a na daň z příjmu fyzických osob a obě sazby bývají rozdílné, méně často pak na daň z přidané hodnoty). V České republice se objevil koncept „redukované rovné daně“, který se nejméně podobá konceptu rovné daně ve své „true flat“ formě. Jedná se především o politicky kompromisní řešení, které pracuje s jedinou sazbou daně z příjmu, ale ztrácí jednoduchost jediné odpočitatelné položky. (Čížik, 2008)

S konceptem tzv. ploché, jednotné či proporcionální daně přišli počátkem osmdesátých let američtí ekonomové ze Stanfordské univerzity Robert Hall a Alvin Rabushka. Původní čistě teoretickou konstrukci (myšlenku rovné daně) veřejně podpořilo osm nositelů Nobelovy ceny za ekonomii - byla postupně rozpracována

v komplexní návrh reformy americké daňové soustavy. S drobnými úpravami má tento projekt v USA neustále řadu zastánců jak mezi republikánskými, tak demokratickými politiky. V české odborné terminologii se konceptu dostalo objeveného a překvapivě výstižného pojmenování "rovná" daň. Rovná daň představuje integrovaný systém dvou složek: daně z podnikání a daně ze zaměstnání. Tento integrovaný systém fakticky plní úlohu jak daně z příjmů fyzických osob, tak daně z příjmů právnických osob, ale i daně z přidané hodnoty. (Minčič, 2001)

2.2. Rovná daň jako daň z příjmů fyzických osob

Předmětem rovné daně ze zaměstnání je peněžní příjem ze zaměstnání. Dani tedy podléhají mzdy, platy a funkční požitky, pokud jsou vypláceny v peněžní formě. Všechny nepeněžní požitky poskytované zaměstnancům (např. osobní automobil daný zaměstnanci do užívání nebo zaměstnanecká životní pojišťovna hrazená zaměstnavatelem) jsou zdaňovány v rámci daně z podnikání zaměstnavatele. U samostatně výdělečně činných osob je předmětem daně ze zaměstnání ta část jejich peněžních příjmů, kterou použijí pro osobní (rodinné) potřeby; tedy analog mzdy, kterou sami sobě "vyplati". Předmětem daně je tak obecně odměna za práci. Oproti dnešní právní úpravě daně z příjmů fyzických osob nejsou zdaňovány kapitálové příjmy: fyzické osoby neplatí žádnou daň z úroků z vkladů, z dividend ani z vyplaceného podílu na zisku. Pokud jde o výnosy z prodeje osobního majetku (bytů, rodinných domů, automobilů, akcií, dluhopisů atd.) neuplatňuje se jako dosud časový test na délku doby vlastnictví – tyto výnosy nejsou vůbec předmětem daně. Předmětem daně na rozdíl od současné právní úpravy nejsou ani důchody (penze). Oproti dnešnímu stavu je daň ukládána na teritoriální bázi, to znamená, že předmětem daně ze zaměstnání nejsou příjmy fyzických osob plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Od příjmů, které jsou předmětem daně ze zaměstnání, lze odečíst pouze pevné paušální odčitatelné položky – základní individuální položku, kterou si může uplatnit každý poplatník, a základní sociální položku na každou osobu vyživovanou poplatníkem, zejména na manžela či manželku a dítě. Vedle zmíněných paušálních položek nelze uplatňovat žádné zvláštní částky snižující základ daně, tedy např. ani pojistné na zdravotní pojištění či sociální

zabezpečení, ani příspěvky na penzijní připojištění, ani úroky z hypotéčních úvěrů, ani sponzorské dary. (Minčíč, 2001)

Sazba rovné daně ze zaměstnání je stanovena jednotným procentem, daň se tak vypočítá vynásobením základu daně, tj. hrubé peněžní odměny za práci, snížené o základní odčitatelné položky, sazebním procentem. Z výsledné daně se neposkytují žádné slevy a při úhradě daně se nepřihlíží k žádným zápočtům.

Daň za zaměstnance odvádějí zaměstnavatelé ve formě záloh na daň sražených z vyplácených mezd. Stejně jako dnes nanejvýš jeden zaměstnavatel při sražení zohledňuje alikvóty základních odčitatelných položek. Ostatní zaměstnavatelé sražejí zálohy bez ohledu na základní odčitatelné položky. Má-li poplatník jediné zaměstnání, je daň vypořádána již běžnými zálohami. V případě mezd vyplácených od více zaměstnavatelů může zaměstnanec podat daňové přiznání a vyrovnat daň proti běžným zálohám odvedeným jeho zaměstnavateli, což zřejmě učiní tehdy, jestliže se do výše běžných záloh nepromítly základní odčitatelné položky v plném rozsahu. (Minčíč, 2001)

Osoba samostatně výdělečně činná sama platí běžné zálohy poměrně odvozené z výše daně ze zaměstnání za předchozí rok. S novým daňovým přiznáním vyrovnává obdobně jako dnes nejen své běžné zálohy, ale i případné zálohy sražené jejími zaměstnavateli.

2.3. Rovná daň jako daň z příjmů právnických osob

Rovnou daní z podnikání jsou zatíženy nejenom právnické osoby, ale obecně všechny podnikatelské subjekty, tedy i samostatně výdělečně činné fyzické osoby. Podnikání zahrnuje i pronájem majetku. Základem daně z podnikání je rozdíl mezi příjmy z prodeje zboží a služeb a výdaji na zboží a služby, použité k podnikatelským účelům, a na mzdy. Zboží použité k podnikatelským účelům zahrnuje zboží krátkodobé i dlouhodobé spotřeby, tedy i veškerý pořízený dlouhodobý majetek, který poplatníkovi slouží k dosažení, udržení a zajištění příjmů. Každá investice se tak na rozdíl od současné právní úpravy plně, stoprocentně odepíše již v roce svého pořízení. Oproti

dnešnímu zdaňování zisků dani z podnikání nepodléhají přijaté úroky ani dividendy. Dani z podnikání tak podobně jako dnes podléhá mimo jiné příjem z prodeje majetku používaného k podnikání, ale na rozdíl od dneška i úroky, které poplatník splácí věřiteli, a ovšem i naturální požitky poskytované zaměstnanci namísto peněžní mzdy (včetně případného pojistného na sociální nebo zdravotní pojištění placeného zaměstnavatelem). Sazba rovné daně z podnikání je stanovena ve stejné výši jako sazba daně ze zaměstnání. Daň se určí vynásobením základu daně, tedy rozdílu mezi příjmy a výdaji, sazebním procentem. V případě ztráty, tj. záporného rozdílu mezi příjmy a výdaji, se formálně spočtená daň započítá na úhradu daně v příštích letech. Umořování ztráty je navíc doplněno o každoroční diskontaci nevyužitého zápočtu, tj. oproti dnešní úpravě nedochází k postupnému časovému znehodnocení daňové uznatelné ztráty. Žádné další zápočty ani slevy na dani se nepřipouštějí. (Minčíč, 2001)

Daň se platí ve formě běžných záloh poměrně odvozených z výše daně z podnikání za předchozí rok. Výše záloh se může upravovat v závislosti na skutečně průběžné bilanci příjmů a výdajů. S novým daňovým přiznáním stejně jako dnes daňový poplatník vyrovnává uhrazené běžné zálohy na daň.

Pokud chtějí osoby samostatně výdělečně činné využít základních odčitatelných položek, platí jak daň z podnikání, tak daň ze zaměstnání (jedině jejím prostřednictvím lze odčitatelné položky uplatnit). Pro toto spojení je nutné, aby byly zálohy i vyrovnání pro obě složky rovné daně splatné v týchž lhůtách.

2.4. Rovná daň jako daň z přidané hodnoty

Rovná daň je v podstatě daň z přidané hodnoty s jednotnou sazbou. Daňová povinnost, právě s ohledem na jednotnou sazbu, není definována dnes obvyklým rozdílem mezi daní z poskytnutých plnění a daní z přijatých plnění, ale ekvivalentně jako součin základu daně a sazby daně. Základem daně je rozdíl mezi cenou poskytnutých plnění (bez daně) a cenou přijatých plnění (bez daně). Od dnešní DPH se rovná daň liší tím, že je vybírána v zemi původu, nikoliv v zemi určení, což znamená, že je rovnou daní zatížen vývoz namísto dovozu. Další odlišnost spočívá v tom, že cena

přijatých plnění zahrnuje i cenu "služeb" přijatých od vlastních zaměstnanců, tj. vyplacenou mzdu. (Minčič, 2001)

Rovněž je rozšířen okruh plátců, nově jsou jimi všechny podnikatelské subjekty. Osvobozený sektor je dále zúžen i tím, že rovnou daň platí i peněžní instituce. Cenou poskytnutých plnění je v případě úvěru rozdíl mezi úrokem stanoveným bankou dlužníkovi a tržním úrokem (vyjít lze např. z úrokového výnosu státních dluhopisů), zatímco v případě vkladu rozdíl mezi odpovídajícím tržním úrokem a úrokem vypláceným bankou vkladateli. Pokud jde o přijatá plnění, v případě bank se jejich vymezení neliší od ostatních podnikatelských subjektů.

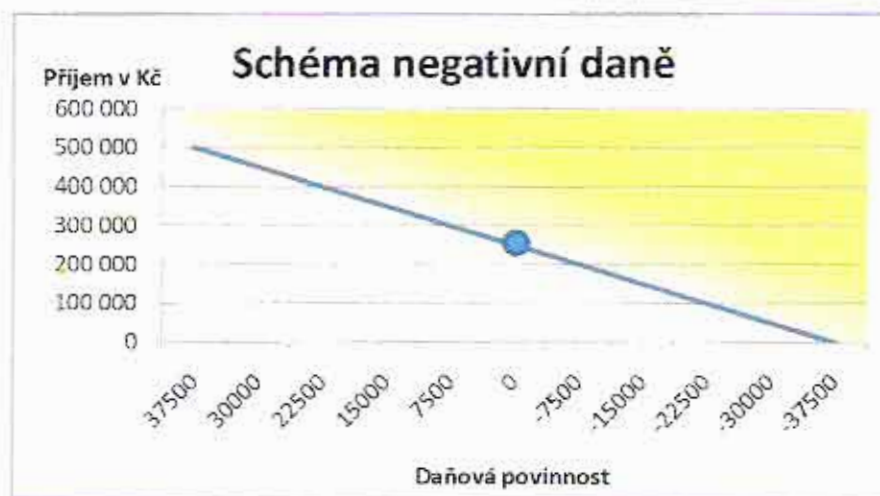
Zdaňovacím obdobím je rok. Daň se standardně platí ve formě běžných záloh poměrně odvozených z výše daně z podnikání za předchozí rok. Zálohy však může poplatník rovné daně z podnikání platit podobně jako dnešní plátce DPH v závislosti na aktuální průběžné bilanci poskytnutých a přijatých zdanitelných plnění. Zároveň s celoročním daňovým přiznáním daňový poplatník (a plátce daně) vyrovnává uhrazené běžné zálohy na daň. Oproti současnému systému nadměrných odpočtů se případný záporný rozdíl mezi cenou poskytnutých plnění a cenou přijatých plnění neřeší bezprostřední vratkou daňovému subjektu, ale formou zápočtu na daňovou povinnost v budoucích zdaňovacích obdobích. Nevyužitá část zápočtu se přitom každý rok indexuje, resp. zvyšuje o diskont. (Minčič, 2001)

2.5. Negativní daň z příjmu

Jiná forma rovné daně, velmi populární mezi ekonomy ve Spojených státech, je negativní daň z příjmu (Negative Income Tax) navržená Miltonem Friedmanem v knize Kapitalismus a Svoboda (Capitalism and Freedom). Idea je přibližně stejná jako u rovné daně se základní odpočítatelnou položkou, ovšem s tím, že současně daň působí jako zprostředkovatel sociálních dávek. Negativní daň z příjmu si lze představit jako rovnou daň působící na obě strany. Uvažujme o rovné dani ve výši 15% a jednotné odpočítatelné položce ve výši 250.000 Kč ročně. Jednotlivec, který vydělá za rok 250.000 Kč, neodvede státu žádné daně. Jednotlivec, který vydělá 350.000 Kč, odvede

státu 15 000 Kč (15% z +100.000). Jednotlivec, který nevydělá za rok nic, dostne od státu 37 500 Kč (15% z -250.000). Tento stav je znázorněn v následujícím grafu č. 1. Systém negativní daně by tedy současně výrazně zjednodušil (a zlevnil) distribuci sociálních dávek, protože k testování nároku na sociální dávku by se využívalo výhradně daňového příznání.

Graf č. 1 Schéma negativní daně

2.6. Hlavní argumenty pro zavedení rovné daně

Již bylo řečeno, na jakých principech rovná daň funguje. Nyní bych rád shrnul výhody, které takto nastavená daň přináší.

2.6.1. Jednoduchost

Například daňové zákony USA obsahují v současnosti přes 9 milionů slov, jsou plné děr, odpočtů a výjimek, což v součtu vede k neefektivnímu a složitému výběru daní. Navíc platba daní se komplikuje i plátcům, protože obtížnost plátcovství zvyšuje jejich náklady. To vše společně svazuje ekonomický růst. Rovná daň pak přináší do daňových systémů nebyvalou jednoduchost. Příznivci rovné daně tedy tvrdí, že tato daň podpoří ekonomický růst (a z vyššího HDP budou vyšší daně). Kromě toho jednoduchost a průhlednost rovné daně donutí část firem opustit „šedou zónu“

a přihlásit se k placení daní (za první rok po zavedení true flat tax na Slovensku se zvýšil počet plátců z řad firem o 15%).

2.6.2. Dvoji zdanění

Rovná daň je zároveň nejlepší metodou k odstranění dvojiho zdanění. Neboť by zmizely všechny daně z nemovitostí, daně z převodu nemovitosti a dědické daně. Teorie rovné daně totiž říká, že příjmy by měly být zdaněny pouze jednou a co nejbližší u zdroje. Vždyť je každému zřejmé, že majetkové daně již byly jednou zdaněny v době, kdy osoba získala příjem, za nějž majetek nakoupila. Zrušení těchto daní je tak vlastně další argument, proč je rovná daň spravedlivější. Odstranění dvojiho zdanění je důležité pro každého, kdo má příjmy z úspor, firemních podílů, dědění apod.

2.6.3. Zvýšení celkových daňových příjmů státu

Rovná daň neškodí ekonomice tolik jako progresivní zdanění. Rovná daň žádnou ekonomickou aktivitu nediskriminuje vyšším zdaněním. Rovná daň neodrazuje od dodatečného výtěžku tím, že by na něj uvalovala vyšší daň. Rovná daň znamená, že stát přestane daněmi pokrývat cenové informace. Daněmi pokrivené ceny dnes vedou občany a firmy k nákupům zboží, které by pro jejich vysoké výrobní náklady jinak nekupovali. Odstraněním těchto distorzí zvýší rovná daň dlouhodobý ekonomický růst a přispěje k růstu životní úrovně obyvatel. Někteří obhájci rovné daně rovněž tvrdí, že celkové daňové příjmy státu se po zavedení rovné daně zvýší, a to především v důsledku zjednodušení daňového systému odstraněním výjimek. Tvrdí, že nejziskovější společnosti a nejbohatší jedinci využívají nepřehlednosti daňových systémů ke krácení daně.

2.6.4. Omezení daňových úniků

Čím více je nepřehledný daňový systém, tím více je pro nás jednodušší vyhnout se placení daní. Neboť ve složitosti systému se nachází mnoho cest k daňové optimalizaci respektive k daňovým únikům. Tedy čím více se zjednoduší nový systém, čím více se sníží sazba daně, tím více se znesnadní hledání mezer a klíčků v zákoně. Nehledě na to,

že takovéto hledání by se mnohdy ani nevyplatilo, neboť služby daňových poradců nepatří zrovna k nejlevnějším.

2.6.5. Přilákání subjektů ke zdanění

Zde vstupuje do popředí myšlenka konkurence daňových systémů. Nizká a jednoduchá rovná daň zvyšuje výrazně konkurenceschopnost státu. Protože právě v konkurenci daňových systémů by byl onen stát s nízkou rovnou daní postaven na přední místo „daňových rájů“. Cizím firmám i bohatým jednotlivcům by se najednou začalo vyplácet zdaňování v daném státu, což by následně významně zvýšilo daňové příjmy státního rozpočtu.

3. Základní principy daňového systému

3.1. Princip pružnosti

Největší problémy, se kterými se moderní ekonomiky setkávají, jsou nezaměstnanost a inflace. Vlády se proto snaží o co možná nejmenší výkyvy v těchto makroekonomických agregátech. Proto se do svých daňových systémů snaží implementovat princip pružnosti. Zásada pružnosti znamená, že každý systém daní musí obsahovat takové články, tj. takové druhy daní, jejichž výnos dá se podle potřeby zvýšit nebo snížit. Je tedy taková konstrukce daňového systému, která umožňuje, aby potřebné změny vedoucí k řešení úkolů a potřeb na makroekonomické úrovni byly realizovány v co nejkratším možném čase.

Fiskální politika využívá automatické a řízené stabilizátory. Stabilizátorem označujeme takový prvek hospodářské politiky, který umožňuje stabilizaci makroekonomického ukazatele. Každé hospodářství se nějakým způsobem vyvíjí – jednu dobu prosperuje – nachází se ve fázi konjunktury, jindy zase zažívá útlum – recesi. Pro stát je tedy žádoucí zmiřňovat rozdíly v hodnotách ekonomických ukazatelů. Jak už název napovídá rozdíl mezi automatickými a řízenými stabilizátory vyplývá v označení. U řízených stabilizátorů je po nežádoucí změně v ekonomice vládou přijato určité opatření, které umožní změnu v nastavení daňového zatížení a tato změna má stabilizační dopad. Automatické stabilizátory naopak působí již zvoleným systémem zdanění bez potřeby zásahu centrálních orgánů.

Příkladem automatického stabilizátoru je progresivní daň z příjmu. V období konjunktury hospodářství rostou příjmy, poplatníci se tak dostávají do pásem s vyšší sazbou daně. Podíl zdaněných důchodů se tak zvyšuje. V důsledku toho poptávka soukromého sektoru roste neúměrně s růstem národního důchodu – poptávka roste pomaleji nežli národní důchod. Stabilizátor působí i při poklesu příjmů a to tak, že klesá míra zdanění a tak pokles soukromé spotřeby je menší než pokles příjmů.

Stabilizační funkce není vázána pouze na daně, ale tuto funkci mají i ostatní platby, které při konjunktuře rostou rychleji než produkt a při recesi mají opačný trend. Takto působí například pojištění pro případ nezaměstnanosti a vůbec všechny veřejné příjmy a výdaje, znamenající větší podíl na produktu v období konjunktury než v období krize.

3.1.1. Rovná daň jakožto vestavěný stabilizátor

Stabilizační prvky jednotlivých daní jsou především odvozeny z toho, jak moc daň ovlivňuje poptávku a zda ji ovlivňuje přímo či nepřímo. Čili zda je daň pružná vzhledem k hrubému domácímu produktu a zda je dostatečně veliká, aby se mohla v makroekonomických proporcích nějakým způsobem projevit.

Stupeň progresse

Rovná daň progresi zachovává, ale rozumným způsobem. Samozřejmě i při jedné sazbě zůstává omezená zbytková progresse, která je důsledkem odpočitatelných položek. I v systému rovné daně platí, že lidé s vyššími příjmy zaplatí vyšší daně. Dokonce platí, že lidé s vyššími příjmy zaplatí na daních i vyšší procento z příjmu – to je právě díky výše zmíněnému nezdanitelnému minimu. Ti nejchudší tak neplatí žádnou daň, zatímco ti nejbohatší platí nejvyšší daně. Jelikož je progresivní zdanění vestavěný stabilizátor, který automaticky brzdí ekonomiku při růstu a tlumí dopady při recesi. Zavedená „rovná“ či jednotná daň tento teoretický dopad částečně tlumí neboť se nejedná o „čistě progresivní“ daň.

Musíme tedy podotknout, že vše ale záleží na míře progresse systému rovné daně, tj. konkrétním stanovení jejich parametrů, a rozdělení příjmů v dané ekonomice, na tom, jak jsou koncentrovány kolem výše odčitatelných položek. Jinými slovy za určitých podmínek může být systém rovné daně dokonce vhodnějším prostředkem k vestavěné stabilizaci než klasická daň progresivní.

Graf č. 2 Srovnání progresivity zdanění

Podíváme-li se na předchozí graf č. 2 (Srovnání progresivity zdanění - daň byla počítána na průměrného člověka, který podepsal prohlášení a uplatňoval slevu na dani na jedno vyživované dítě), zjistíme, že předchozí daňový systém byl daleko progresivnější než systém rovné daně. Je tedy jasné, že plnil funkci vestavěného stabilizátoru lépe, než současná rovná daň. Avšak na druhou stranu je nutné podotknout, že i rovná daň si zachovává určitý stupeň progresu a tudíž s sebou nese i určitý prvek vestavěného stabilizátoru.

Podíl daně na celkovém daňovém výnosu

Jak je vidět na následujících grafech (grafech č. 2 a 3), struktura respektive podíl daně z příjmů ať už právnických nebo fyzických osob se po zavedení rovné daně nikterak razantně nezměnila. Pokud daň z příjmu v minulosti plnila funkci automatického stabilizátoru, pak jej plní i nadále, neboť nedošlo k výraznější změně podílu daně z příjmu na celkových příjmech státního rozpočtu ČR.

graf č. 3 Struktura příjmů st. rozpočtu ČR 2008

graf č. 4 Struktura příjmů st. rozpočtu ČR 2007

3.2. Účinnost vybírání daně

Požadavky na účinnost vybírání daní a na účinnost daňového systému v podstatě zahrnují 2 požadavky. Prvním požadavkem je, aby náklady spojené se správou a výběrem daní byly co nejnižší. Druhým požadavkem je, aby byl co nejmenší negativní ekonomický dopad zdanění.

3.2.1. Náklady správy daní

Do těchto nákladů zahrnujeme veškeré náklady správce daně a náklady, které musí vynaložit všichni daňoví poplatníci. Rovněž na základě tohoto rozdělení můžeme hovořit o nákladech administrativně přímých (náklady, které vynaložil správce daně) a nákladech administrativně nepřímých (náklady, které vynaložil soukromý sektor).

Náklady veřejného sektoru obsahují kromě nákladů správců daně ještě další náklady související s výběrem daní – jedná se například o náklady spojené se soudním jednáním při vymáhání daně, náklady spojené se soudní exekucí. Výše těchto nákladů

souvisí přímo s rozsahem a složitostí daňového systému. Čím složitější daňový systém a čím více je spravovaných daní, tím jsou větší administrativní náklady.

Naopak náklady soukromého sektoru zahrnují náklady spojené se znalostí daňových předpisů a jejich změn, náklady spojené s vykazováním a placením daňové povinnosti, náklady na interní a externí pracovníky pro splnění daňové povinnosti.

Obecně lze říci, že náklady spojené se zdaněním jsou u velkých firem malé, respektive tvoří malou část jejich administrativních nákladů, neboť je zde efekt úspory z rozsahu. Naopak u malých firem je podíl administrativních nákladů spojených se zdaněním vysoký. Většina států si je tohoto problému vědoma a tak se snaží vyjít malým firmám vstříc – zákony umožňují těmto firmám uplatnit některé výdaje paušálně nebo procentuálně. Tímto vstřícným krokem odpadají mnoha firmám administrativní náklady, neboť již nemusejí do detailu sledovat některé skutečné náklady.

Náklady spojené se správou u rovné daně

Složité daně vyžadují drahé poradce a způsobují daňovým poplatníkům obavy z kontrol daňových úřadů. Neúmyslná chyba může vyústit v pokuty, soudní žaloby a „fiskální terorismus“. Složité daně také nabádají daňové poplatníky k vyhledávání zvláštních možností, s jejichž pomocí lze uniknout ze zdanění některých příjmů nebo které lze využít k odečtení některých výdajů. Všechny tyto důvody činí složité daňové systémy administrativně náročnými (jak pro poplatníka, tak pro stát) a tudíž i zbytečně nákladnými.

Plně integrovaná rovná daň v sobě zahrnuje jedinou jednotnou motivaci k tvorbě kapitálu tím, že umožňuje 100 procentní odpis všech investic ihned v roce, kdy byla investice pořízena. V momentě, kdy můžete takto uplatnit odpis, zbavíte se několikaletého odepisování. Tento krok vede ke zjednodušení daňové správy, neboť minimalizujete nároky na vykazování užívání a odepisování majetku a omezujete účetní náklady a výdaje na právníky spojené právě s odepisováním.

Od příjmů, které jsou předmětem daně ze zaměstnání, lze odečíst pouze pevné zákonem stanovené paušální odčitatelné položky – slevu na poplatníka a slevu na každou osobu vyživovanou poplatníkem, zejména na manžela či manželku a dítě. Kromě těchto položek není možné uplatňovat jiné další částky snižující základ daně, tedy např. ani pojistné na zdravotní pojištění či sociální zabezpečení, ani příspěvky na penzijní připojištění, ani úroky z hypotečních úvěrů, ani sponzorské dary. Rovná daň je konstruována tak, že maximálně zobecňuje, rozšiřuje základ daně, a tedy implicitně redukuje skryté úlevy, zároveň však omezuje rozsah záměrně poskytovaných úlev na standardní odčitatelné položky (základní odčitatelnou položku na samotného poplatníka a položky na vyživované osoby). Razantním snížením odčitatelných položek se dosáhlo toho, že systém je jednodušší a tudíž se v něm dokáže orientovat každý. Odpadají tak náklady na daňové poradce a na daňovou optimalizaci.

Jak bylo již několikrát uvedeno, plně integrovaná rovná daň ruší majetkové daně, neboť se příjem dani co nejbližší u zdroje. Zrušením majetkových dani uleví jak správcům daně, neboť tyto daně již nebudou muset spravovat, tak jednotlivým poplatníkům, neboť již nebudou muset sáhodlouze vyplňovat daňová přiznání k těmto daním.

3.2.2 Negativní ekonomický dopad dani

Zavedení nové daně způsobuje změny v relativních cenách, v relativních vynosích a užitech. Daň spotřební zvyšuje cenu zdaněného zboží, daň z mezd zvyšuje cenu práce atd. Každá změna v daních má proto vliv na chování lidí – každý jednotlivec se snaží získat co nejvyšší užitek při co nejnižším daňovém zatížení. Proto se po zdanění snaží o substituci – např. nahradit spotřebu a výrobu zdaněného zboží jiným, nabízet svou práci v jiné profesi nebo se naopak rozhodnou pro více volného času na úkor práce. Zkrátka nastane tzv. distorze v daných veličinách.

Když stát zavede novou daň, výrobci tuto daň musí nějakým způsobem zahrnout do cen výrobků či služeb (dochází k distorzi). Změna cen ovlivní chování jednotlivce – ten se snaží maximalizovat svůj užitek s co nejnižším daňovým zatížením. Jedinec

začíná substituovat jednotlivé druhy zboží či služeb. Tím, že si jednotlivec nekupuje zboží, které je zatíženo daní, dochází ke ztrátě mrtvé váhy, neboli k nadměrnému daňovému břemenu. Ztráta mrtvé váhy neznamena nic jiného, než že ztrátu utrpěl jak jednotlivec tak stát. Jednotlivec přišel o užitek, který by mu přinesl výrobek zatížený daní a stát utrpěl ztrátu tím, že daný výrobek se vůbec neprodává a tudíž z něj nemá žádné příjmy. Nadměrné břemeno je tak další podmět, který snižuje efektivnost daňového systému.

Cílem zavedení rovné daně má být zjednodušení včetně zefektivnění a zprůhlednění celého daňového systému tak, aby nedošlo k výraznějšímu propadu v příjmech státního rozpočtu. Praktickým důsledkem by měla mimo jiné být minimalizace celkových nákladů, tj. nákladů na daňovou správu, administrativních a časových nákladů pro daňové plátce a minimalizaci státních zásahů do preferencí spotřebitelů a firem i nadměrného daňového břemene.

Avšak některé prameny naopak toto zefektivnění výběru daně kritizují, neboť prý paradoxně vede k rozpinání veřejného sektoru, tj. k růstu daňového břemene a státních výdajů. Pokud se totiž sníží ztráta mrtvé váhy, daňoví poplatníci ztrácejí motivaci postavit se vyššímu daňovému zatížení, neboli klesá jejich motivace vyhýbat se rentě a naopak se zvyšuje motivace rentu dobývat, tj. využít politické moci k vlastnímu obohacení na úkor druhých.

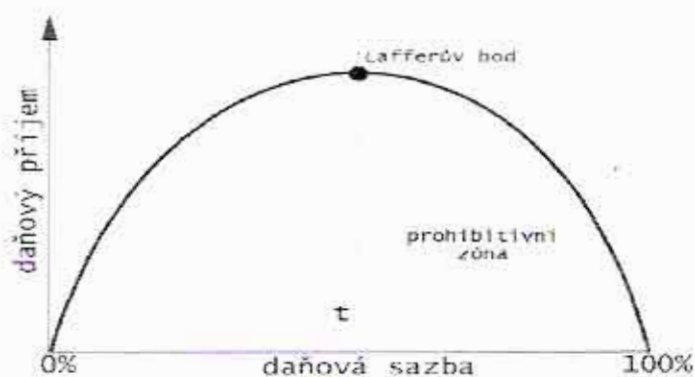
4. Hranice zdanění, subjektivní daňové zatížení

4.1. Ekonomická hranice zdanění

Ekonomická hranice zdanění znamená situaci, ve které můžeme aplikovat určitou výši zdanění v určité zemi, aniž by došlo k újmě výkonnosti ekonomiky této země.

Tato maximální ekonomická hranice zdanění je dána teoreticky objemem hrubého domácího produktu. Jinými slovy můžeme zdanit vše, co bylo v daném období vyprodukováno a v přepočtu na peněžní jednotky získáno. Avšak v praxi musí být ekonomická hranice zdanění vždy nižší než HDP. Neboť chceme-li aby jedinci byli schopni financovat své vlastní potřeby, aby byli schopni vytvořit si určité rezervy (úspory), nemůžeme jim zdanit veškeré bohatství. Tímto argumentem je tedy hranice zdanění stlačována směrem dolů. Na druhé straně ale existuje veřejný sektor a primární funkce daní – tj. funkce fiskální, která znamená schopnost naplnit státní rozpočet, jehož prostřednictvím jsou financovány veřejné statky. Jelikož je produkce veřejných statků „nezisková“ musí stát obstarávat peníze na jejich produkci právě pomocí daní. Takto je hranice zdanění stlačována zase naopak směrem nahoru. Kde je tedy optimální ekonomická hranice zdanění? Jistou odpověď našel americký ekonom Arthur Laffer, který zkonstruoval tzv. Lafferovu křivku (viz obrázek č. 1). Tato křivka znázorňuje závislost celkového objemu vybraných daní na míře zdanění (respektive na daňové sazbě).

Obrázek č. 1
Lafferova křivka

Lafferova křivka

Lafferova křivka zachycuje elasticitu zdanitelného příjmu. Vlastností této křivky je, že do určitého optimálního bodu roste, i když stále pomaleji, a od tohoto bodu začíná klesat. Jak můžeme vidět, maximální míra zdanění nutně neznamena maximální příjem veřejných rozpočtů. Při nulovém zdanění nevybere stát na daních nic. Pokud je daňová sazba příliš vysoká, daňové subjekty nejsou příliš motivováni ke zvyšování svých výkonů, jsou odrazováni od práce, od úspor... Rovněž se může stát, že daňový poplatník přenesení své sídlo či bydliště do zahraničí, přenesení jej tam, kde to bude z daňového hlediska výhodnější – do tzv. daňových rájů. Tento přesun se v konečném důsledku opět projeví v poklesu vybraných daní. Pokud by nastala opačná extrémní situace a to, že sazba daně bude 100 %, stát nevybere žádnou daň, neboť při této sazbě se opravdu nikomu nevyplatí cokoliv vyrábět, protože veškerý zisk by museli odevzdat státu.

Lafferova křivka tedy říká, že někde mezi těmito dvěma extrémy (nulová a stoprocentní sazba daně) existuje optimální míra zdanění, která přinese státu maximální daňový výnos. Do určitého bodu, takzvaný Lafferův bod, se daňový výnos s rostoucím zdaněním zvyšuje. Od tohoto bodu se zvyšování daňových sazeb vůbec nevyplácí, neboť od tohoto bodu již dochází k poklesu daňového výnosu státu.

5. Politika uplatňovaná v oblasti daní v rámci ČR

Když se 1. ledna 1993 rozděbila československá federace, vstoupila u nás zároveň v platnost nová daňová soustava. Veškeré daně doznali velkých změn, tyto změny byly zachyceny na více než na deseti tisících stranách textu. S postupem času a ekonomickým vývojem se díky různým novelám a reformám počet těchto stránek takřka zčtyřnásobil. Samozřejmě takovýto nárůst s sebou přinesl nepřehlednost, finanční náročnost a právní neprůhlednost. Dalším zlomovým bodem bylo přistoupení České republiky do Evropské unie, čímž se musely veškeré právní předpisy České republiky (včetně daňové soustavy) přizpůsobit požadavkům Evropské unie, které na nás byly ať už ve větší nebo menší míře kladeny. Díky všem výše zmíněným faktorům předložilo ministerstvo financí v dubnu 2008 k veřejné diskusi návrh reformy daňového systému, který by chtělo uvést do platnosti od ledna 2010. Jaký je tedy současný stav daňové politiky a jaký byl její vývoj?

5.1. Vývoj daně z příjmu fyzických osob

Již před vznikem samostatné České republiky začala příprava nové zákonné úpravy zdaňování příjmů. Zákon o dani z příjmů se připravoval souběžně s obchodním zákoníkem, s jehož uplatňováním v praxi v té době ještě nebyly žádné zkušenosti. Tento aspekt se následně projevil v nabalujících se novelách, které reagovali na nové dosud nepoznané ekonomické jevy a operace. Rovněž vláda musela věnovat pozornost probíhající privatizaci a restituci majetku. Díky tomu všemu docházelo k postupnému „nabalování“ prvotní úpravy, u které se začal s různou intenzitou projevovat problém systematickosti, konkrétně absenci obecných ustanovení vymezujících základní pojmy a kategorie.

5.1.1. Změny po první reformě

- při zdanění příjmů fyzických osob se začala uplatňovat klouzavě progresivní stupnice daňové sazby
- daňové základy (zisky) z různých zdrojů příjmů byly zahrnuty do jednoho celoročního daňového základu fyzické osoby s cílem dosažení prvku univerzality (zanikly tak zákony o dani ze mzdy, o dani z příjmů z literární a umělecké činnosti atd.)
- nezdanitelné minimum bylo nahrazeno nezdanitelnou částkou na poplatníka reprezentující výši minimálních životních potřeb
- na některé drobné příjmy od tuzemských plátců byla vztažena konečná sražková daň
- u mezd od tuzemských plátců bylo zvoleno vybírání daňových záloh ze mzdy přímo u zaměstnavatelů a rovněž bylo zavedeno roční vyúčtování záloh na daň z příjmu
- do zákona se začaly dostávat různé daňové úlevy, např. nezdanitelné částky (poplatník je studentem, úroky z úvěrů ze stavebního spoření atd.)

K dalším neopomenutelným změnám je nutno přiřadit také zavedení minimálního základu daně pro podnikatele, institut společného zdanění manželů, možnost stanovení základu daně paušální částkou u podnikatelů, zvýšení procenta paušálních výdajů, zavedení daňové evidence pro podnikatele umožňující zjištění základu daně, pokud nevedou (nejsou povinni vést) účetnictví a další.

Jak jsem se již několikrát zmínil, charakteristickým znakem v současnosti platné právní úpravy se stal velký počet dílčích novel. Výsledek těchto častých zásahů do zákona o daních z příjmů lze hodnotit ve dvou rovinách. Pozitivem je bezesporu výrazné precizování jednotlivých ustanovení a systémového přístupu k nim, naopak negativem je nepřehlednost a snížená srozumitelnost zákona

5.2. Vládní směr daňové politiky

Společným rysem pro všechny vlády, které se během posledních 16-ti let vystřídalí u moci, bylo to, že se maximálně snažili podpořit hospodářský růst. Podpora růstu byla realizovaná prostřednictvím podpory podnikatelského prostředí a podpory

přilivu zahraničních investic. Jak už to ve vyspělých zemích bývá, k takovéto podpoře jsou především využívány daňové nástroje, zejména daň z příjmů. Ačkoliv mnohdy je podpora prostřednictvím daňových nástrojů v rozporu se zásadami dobré daňové politiky (zejména se zásadou „nízká sazba, široký základ“), je třeba na tuto problematiku nahlížet z hlediska širších hospodářských souvislostí. Přes to všechno však platí, že největší podporou podnikání jsou jednoduché daně, s minimem výkladových nejasností. A právě zjednodušení právní úpravy je hlavním cílem nového zákona o daních z příjmů. Zjednodušená a přehledně uspořádaná právní úprava sníží náklady podnikatelů vynakládané na plnění povinností, jež jim zákon o daních z příjmů ukládá.

Rovněž je nutné si uvědomit, že v posledních letech (obzvláště po vstupu ČR do EU) roste význam daňové konkurence. Všechny státy EU navrhuji a vytvářejí své daňové systémy tak, aby byly co nejatraktivnější pro daňové poplatníky. Jelikož Česká republika přistoupila k postupnému snižování daně z příjmu právnických osob a rovněž výrazně snížila sazbu daně z příjmu fyzických osob, výrazně vylepšila svou pozici na „daňovém trhu“. Nejsou to jen snížené sazby, kterými se snaží Česká republika nalákat zahraniční kapitál. Je to především zjednodušená a přehledně uspořádaná právní úprava, zjednodušené odepisování, daňová podpora vědě a výzkumu. Rovněž osvobození od zdanění dividend kapitálových zisků ve skupině umožní možný příliv zahraničního kapitálu, zejména do oblasti společnosti s holdingovým uspořádáním, které se viceméně České republice vyhýbaly.

6. Možnosti řešení deficitu státního rozpočtu prostřednictvím rovné daně

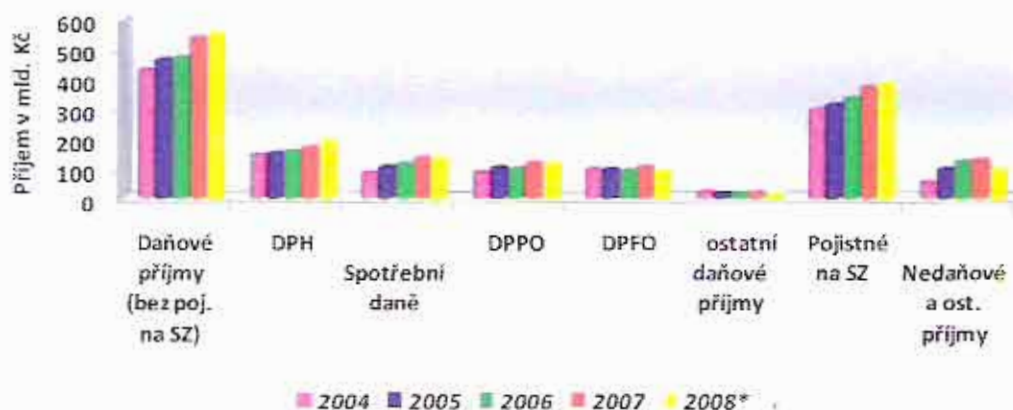
6.1. Analýza příjmové stránky státního rozpočtu

Pro odhadnutí dopadu zavedení rovné daně na státní rozpočet, je důležité znát samotnou strukturu státního rozpočtu – především jeho příjmovou stránku. Jakmile je známa struktura příjmů, lze již odhadovat, jak velké změny nastanou, pokud se změní výše jednotlivých příjmových položek.

Tato analýza státního rozpočtu je především založena na datech získaných přímo z webových stránek Ministerstva financí České republiky (www.mfin.cz), České daňové správy (www.cds.mfcr.cz) a z dat získaných na stránkách Českého statistického úřadu (www.czso.cz).

Graf č. 5 Vývoj jednotlivých příjmových položek státního rozpočtu

Vývoj jednotlivých příjmových položek státního rozpočtu v letech 2004-2008

* státní rozpočet za rok 2008 tak, jak jej schválila PČR

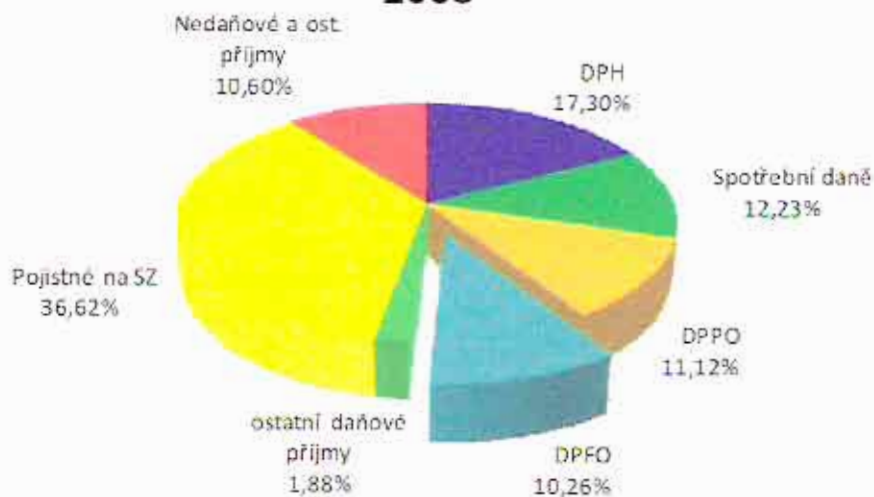
Zdroj: Ministerstvo financí ČR

Jak je vidět z předcházejícího grafu č. 5, státní rozpočet je převážně naplňován daňovými příjmy. Podíváme-li se blíže na následující graf, zjistíme, že zatímco ostatní hodnoty rostou, daň z příjmů fyzických osob vykazuje poměrně stabilní hodnoty

a neroste s růstem ekonomiky, inflace atd. Tento fakt je jednak způsobem celosvětovým trendem a to, že státy postupně začínají snižovat zdanění příjmů a naopak vyššími daněmi zatěžují spotřebu občanů. Rovněž dalším aspektem proč je daň z příjmů fyzických osob takto dlouhodobě vyrovnána, lze spatřit v tom, že Česká republika je jedním z hráčů na evropském daňovém poli, kde zuří boj v daňové konkurenci a takto trvale nízké daně z příjmů jí dávají potřebnou výhodu. Nemluvě o tom, že snížení a zlevnění daní je ústřední myšlenkou pro ekonomický růst.

Graf č. 6 Průměrný podíl příjmových položek na státním rozpočtu

Průměrný podíl jednotlivých příjmových položek na státním rozpočtu v letech 2004-2008

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

Jak je vidět z předcházejícího grafu, podíl daně z příjmu fyzických osob se podílí na naplňování státního rozpočtu 10,26%. Ačkoliv se jedná o relativně malý podíl, ve skutečnosti a v absolutním vyjádření (94,782 mld. Kč) znamená tato hodnota pro státní rozpočet dosti zásadní hodnotu. V případě, že se na této dani stát vybere o 1% méně, než plánoval, dojde k poklesu příjmu do státního rozpočtu téměř o 1 miliardu korun! Tato částka postačí takřka na půlroční provoz nemocnice v Českých

Budějovicích. Takovýto výpadek je již poměrně zásadním, a proto každá změna musí být důkladně promyšlena a propočtena.

6.2. Analýza aktuálního výnosu daně z příjmu fyzických osob

Daň z příjmu fyzických osob se skládá z 5 dílčích základů:

- a) příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků
- b) příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti
- c) příjmy z kapitálového majetku
- d) příjmy z pronájmu
- e) ostatní příjmy

Avšak stěžejními položkami jsou především příjmy ze závislé činnosti a z funkčních požitků a příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti. Ostatní položky naplňují státní pokladnu podstatně méně, proto jsou z této analýzy vypuštěny.

K analýze současného stavu a tudíž i výnosu daně z příjmu fyzických osob, je potřeba nejprve zanalyzovat strukturu poplatníků této daně. K tomuto účelu bude použita tabulka sestavená na základě zjištění Českého statistického úřadu. Konkrétně se jedná o údaje týkající se šetření o mediánové hrubé měsíční mzdě podle hlavních tříd KZAM, počtu zaměstnaných v národním hospodářství podle hlavních tříd KZAM a složení domácnosti. Třídění dle tříd KZAM v sobě již zahrnuje osoby samostatně výdělečně činné a všechny zaměstnance, nebude tedy nutné propočítávat zvlášť odhad výnosu daně pro zaměstnance a zvlášť pro OSVČ.

Tabulka 1 Mediánová hrubá mzda dle hlavních tříd KZAM v roce 2007

Struktura poplatníků dle hlavních tříd KZAM	Mediánová mzda		Počet poplatníků	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	40 670	28 229	233 833	93 746
védečtí a odborní duševní pracovníci	32 357	25 025	263 622	280 019
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	27 610	21 464	516 121	582 697
nižší administrativní pracovníci	20 768	17 123	83 954	259 835
průvozní pracovníci ve službách a obchodě	16 168	12 948	192 299	385 663
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	17 341	14 948	45 819	27 464
řemeslníci, kvalifikovaní výrobcí či zpracovatelé	20 683	14 060	805 072	110 065
obsluha strojů a zařízení	20 692	15 700	506 027	175 925
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	14 629	11 439	145 999	198 842
příslušníci armády	22 928	22 543	16 800	1 576

Zdroj: Český statistický úřad

6.2.1 Analýza pomoci mediánové mzdy

Měsíční průměrná mzda je v propočtech nahrazena hrubou mediánovou mzdou. Toto nahrazení je zvoleno z prostých důvodů. Za prvé průměrná mzda podléhá značnému rozptylu (obzvláště u finančních služeb), neboť průměrná mzda zakrývá a uhlazuje minimální i maximální výdělků. Tyto krajní mzdy tuto průměrnou mzdu značně zkreslují a s „průměrnými“ mzdami nemají nic společného. Za druhé spojení průměrná mzda v očích běžných občanů představuje něco, co se vzdaluje k jeho výdělkovým možnostem a je právem považována za velmi nereálnou, a proto nedůvěryhodnou. Naproti tomu ve srovnání s průměrnou mzdou není medián hrubých měsíčních mezd ovlivňován minimálními a maximálními výdělků, avšak jeho nevýhodou je, že méně postihuje změny v celém výdělkovém spektru, zejména pokud dojde k nejvýznamnějším změnám pouze v krajní příjmové oblasti.

Pro ověření správnosti teorie, že takovéto rozdělení mezd a poplatníků daně z příjmů fyzických osob je opravdu reálné a odpovídá v dostatečně míře skutečnosti, porovnáme takto hypoteticky vypočtený výnos daně se skutečným výnosem daně z příjmu fyzických osob za rok 2007, který podle České daňové správy činil u daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků 126,388 mld. Kč a výnos daně z příjmů fyzických osob z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti 17,003 mld. Kč. Celkem se tedy na této dani v roce 2007 vybralo **143,391 mld. Kč.**

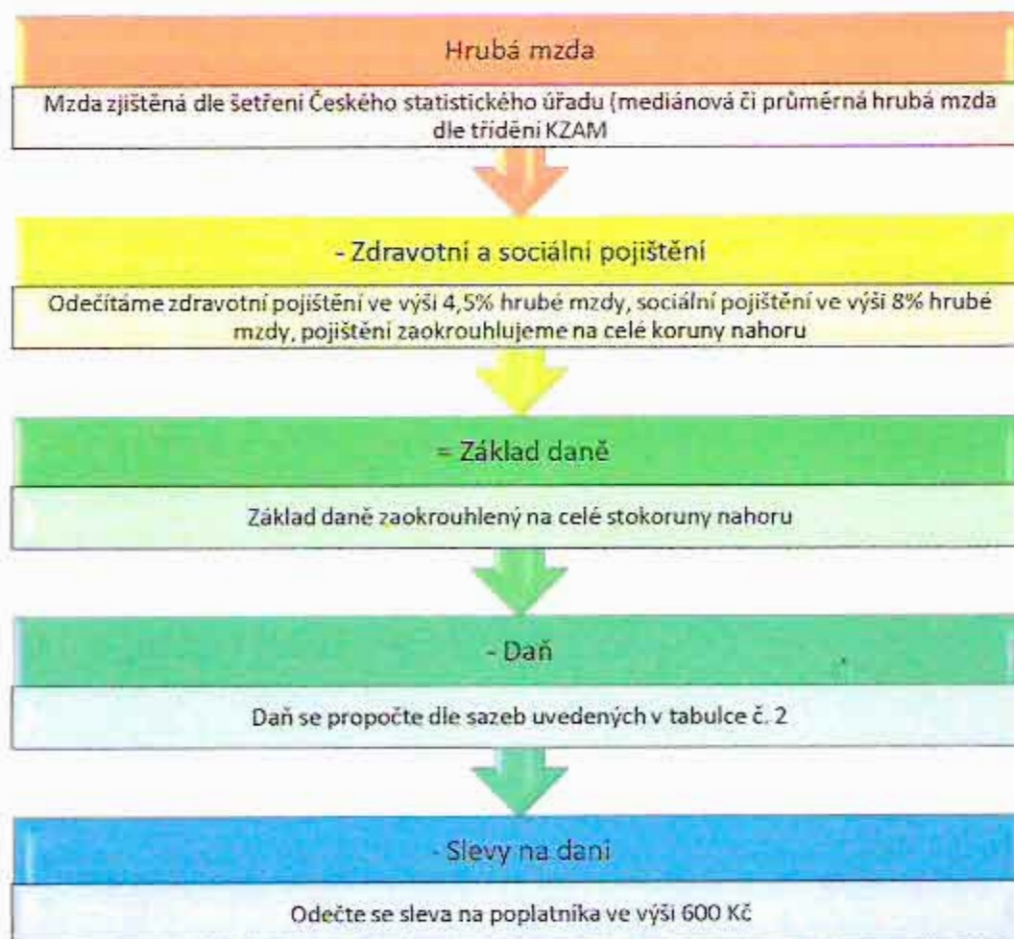
Následné propočty jsou prováděny na základě Zákona č. 586/1992 Sb. platného pro rok 2007. Poplatník tedy může uplatňovat slevu na poplatníka ve výši 600 Kč měsíčně a slevu na vyživované dítě ve výši 500 Kč měsíčně. Výše daňové povinnosti se propočítává dle následující tabulky č. 2. Metodika a schéma výpočtu je samozřejmě rovněž ve schodě se Zákonem o dani z příjmu – viz. Schéma č. 1

Tabulka 2 Sazby progresivního zdanění pro rok 2007

Dolní mez	Horní mez	Sazba	Sazba + částka
0	10 100	12%	0
10 100	18 200	19%	1 212
18 200	27 600	25%	2 751
27 600	0	32%	5 101

Zdroj: Zákon č.586/1992 Sb. o dani z příjmu – stav platný pro rok 2007

Schéma 1 Výpočet progresivní daně z příjmu

Tabulka 3 Spočtená daňová povinnost za rok 2007 s pomocí mediánové mzdy a progresivního zdanění

Vypočtená daň za rok 2007 pomocí progresivního zdanění	Mediánová mzda		Daň	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	40 670	28 229	7 061	3 776
vědečtí a odborní duševní pracovníci	32 357	25 025	4 757	3 076
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	27 610	21 464	3 651	2 301
nižší administrativní pracovníci	20 768	17 123	2 151	1 543
provozní pracovníci ve službách a obchodě	16 168	12 948	1 391	859
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	17 341	14 948	1 581	1 182
řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	20 683	14 060	2 132	1 049
obsluha strojů a zařízení	20 692	15 700	2 151	1 315
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	14 629	11 459	1 125	612
příslušníci armády	22 928	22 543	2 626	2 551

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní výpočty

V tabulce č. 3 je vypočtena daňová povinnost pomocí progresivního zdanění platného pro rok 2007. Byla použita jen jedna sleva na dani a to sleva na poplatníka. Sleva na vyživované dítě nebyla prozatím uplatněna a bude uplatněna až v následujícím propočtu a to především kvůli vyšší přesnosti a vyšší vypovídatelnosti výsledků.

Tabulka 4 Odhad měsíčního výnosu daně z příjmu FO spočtený pomocí mediánové mzdy a progresivního zdanění

Celostátní výnos daně z příjmu fyzických osob	Počet osob v odvětví		Progresivní zdanění	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	233 833	93 746	1 651 096 261	353 983 679
vědečtí a odborní duševní pracovníci	263 622	280 019	1 254 050 121	861 337 351
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	516 121	582 697	1 884 358 985	1 340 786 240
nižší administrativní pracovníci	83 954	259 835	180 585 052	400 925 459
provozní pracovníci ve službách a obchodě	192 299	385 663	267 488 593	331 284 842
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	45 819	27 464	72 440 088	32 462 971
řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	805 072	110 065	1 716 414 343	115 458 655
obsluha strojů a zařízení	506 027	175 925	1 088 463 749	231 340 955
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	145 999	198 842	164 249 152	121 691 170
příslušníci armády	16 800	1 576	44 116 800	4 020 376
Celkem			8 323 263 145	3 793 291 707
Celkem			12 116 554 851	

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní výpočty

Pokud by nikdo z poplatníků neuplatňoval slevu na dani za vyživované dítě, stát by měsíčně vybral na této dani něco málo přes 12 mld. Kč. Avšak má-li poplatník možnost využít slevu na dani tak ji samozřejmě využije. Pro vyčíslení slev na dani za

vyživované dítě bude použita další tabulka získaná z šetření Českého statistického úřadu konkrétně se jedná o šetření o složení domácnosti.

Tabulka 5 Složení domácnosti

	Zaměstnanci	OSVC
Počet domácností	971 312	505 312
Počet vyživovaných dětí	1,59	0,95

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní výpočty

Výše odpočtů na děti, které poplatníci mohou uplatnit, se vypočítá tedy takto:

$$971\,312 * 1,59 * 500 + 505\,312 * 0,95 * 500 = \mathbf{1\,012\,216\,240\, Kč/měsíc}$$

Měsíční výnos daně z příjmu fyzických osob, který případně státu

$$12\,116\,554\,851 - 1\,012\,216\,240 = \mathbf{11\,104\,338\,611\, Kč/měsíc}$$

Roční výnos daně z příjmu fyzických osob byl 143,391 mld. Kč/ročně což odpovídá částce **11 949 250 000 Kč** měsíčně. Rozdíl mezi odhadem a skutečností je tedy - **844 911 389 Kč** v relativním vyjádření to činí - 7,07%.

6.2.2 Analýza pomoci průměrné mzdy

I přestože bylo zmíněno, že daňové odhady počítané z průměrné mzdy by byly nepřesné, bude pro lepší porovnání tento propočet uskutečněn. Zatímco propočty na základě mediánové hodnoty odpovídají více skutečnosti, což se týče rozložení četnosti mezd. Propočty udělané na základě průměrné hodnoty zase více odpovídají skutečnosti, což se týče její absolutní výše.

Tabulka 6 Odhad měsíčního výnosu daně z příjmu FO spočtený pomocí průměrné mzdy a progresivního zdanění

Vypočtená daň za rok 2007 pomocí progresivní daně	Průměrná mzda		Daň	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	55 972	35 692	11 349	5 685
vědečtí a odborní duševní pracovníci	38 908	28 227	6 581	3 776
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	30 920	23 257	4 376	2 701
nižší administrativní pracovníci	23 029	18 602	2 651	1 790
provozní pracovníci ve službách a obchodě	18 100	13 909	1 714	1 011
kvalifikovaní dělníci v zemědělství / lesnictví a rybolovu	18 033	15 622	1 695	1 296
řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	21 571	14 956	2 326	1 182
obsluha strojů a zařízení	21 468	16 272	2 301	1 410
pomoční a nekvalifikovaní pracovníci	15 608	12 341	1 296	745
příslušníci armády	24 225	23 487	2 951	2 751

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Jak se dalo předpokládat, pomocí průměrné mzdy vycházejí daňové povinnosti vyšší nežli u daňové povinnosti vypočítané na základě mediánové mzdy. To je způsobeno především tím, že průměrná mzda podstatně postrádá rozměr četnosti mezd.

Nyni bude vypočítán měsíční celostátní výnos daně z příjmu fyzických osob na základě počtu poplatníků v jednotlivých odvětvích dle třídění KZAM.

Tabulka 7 Odhad měsíčního výnosu daně z příjmu FO spočtený pomocí průměrné mzdy a progresivního zdanění

Celostátní výnos daně z příjmu fyzických osob	Počet poplatníků		Progresivní zdanění	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	233 833	93 746	2 653 773 045	532 944 177
vědečtí a odborní duševní pracovníci	263 622	280 019	1 734 896 751	1 057 350 402
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	516 121	582 697	2 258 546 951	1 573 865 117
nižší administrativní pracovníci	83 954	259 835	222 562 052	465 104 713
provozní pracovníci ve službách a obchodě	192 299	385 663	329 601 328	389 905 676
kvalifikovaní dělníci v zemědělství / lesnictví a rybolovu	45 819	27 464	77 663 472	35 593 918
řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	805 072	110 065	1 872 598 388	130 097 359
obsluha strojů a zařízení	506 027	175 925	1 164 367 777	248 053 800
pomoční a nekvalifikovaní pracovníci	145 999	198 842	189 215 023	148 137 137
příslušníci armády	16 800	1 576	49 576 800	4 335 576
Celkem			10 552 801 586	4 585 387 875
Celkem			15 138 189 462	

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Při výpočtu daňové povinnosti opět předpokládáme uplatnění slevy na poplatníka, sleva 1 012 216 240 Kč na vyživované děti bude odečtena až následovně.

Odhad výnosu daně z příjmu fyzických osob, který připadne státu:

$$15\,138\,189\,462 - 1\,012\,216\,240 = 14\,125\,973\,222 \text{ Kč/měsíc}$$

Pokud skutečná výše výnosu daně z příjmu fyzických osob činí 143,391 mld. Kč za rok, tj. 11 949 250 000 Kč měsíčně, byl by rozdíl mezi odhadem na základě průměrné měsíční mzdy a skutečnosti + 2 176 723 222 Kč, v relativním vyjádření to činí 18,22%.

6.2.3. Analýza pomoci spojení průměrné a mediánové mzdy

Jak již bylo zmíněno, mediánová mzda více zohledňuje rozložení četnosti mezd a průměrná mzda odpovídá více skutečnosti, co se týče její absolutní výše. Proto budou oba dva rozměry (četnost a absolutní výše) spojeny do jednoho, aby se docílilo ještě větší přesnosti při odhadu. Spojení těchto dvou rozměrů bude dosaženo pomocí poměru průměrné a mediánové mzdy v jednotlivých hlavních třídách dle KZAM. Vynásobením tohoto poměru a počtu poplatníků vyjde přibližný počet poplatníků, kteří pobírají „průměrnou mzdu“. Nutno podotknout, že je tento postup statisticky a matematicky nepřesný. Spíše než na matematických vztazích se zakládá na své logické odůvodněnosti.

Tabulka 8 Poměry průměrné mzdy k mediánové mzdě

Třída dle KZAM	Mediánová mzda		Průměrná mzda		Poměr MM/PM	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	40 670	28 229	55 972	35 692	0,7266	0,7909
vědečtí a odborní duševní pracovníci	32 357	25 025	38 908	28 227	0,8316	0,8866
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	27 610	21 464	30 920	23 257	0,8930	0,9229
nížší administrativní pracovníci	20 768	17 123	23 029	18 602	0,9018	0,9205
provozní pracovníci ve službách a obchodě	16 168	12 948	18 100	13 909	0,8933	0,9310
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	17 341	14 948	18 033	15 622	0,9617	0,9569
řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	20 683	14 060	21 571	14 956	0,9588	0,9401
obsluha strojů a zařízení	20 692	15 700	21 468	16 272	0,9638	0,9649
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	14 629	11 459	15 608	12 341	0,9373	0,9285
příslušníci armády	22 928	22 543	24 225	23 487	0,9465	0,9598

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Samozřejmě i tento výsledek vykazuje určitou míru nepřesnosti, ale touto metodou lze docílit výsledku, který se přibližuje skutečnosti lépe než předchozí postupy.

Tabulka 9 Odhad měsíčního výnosu daně z příjmu FO spočtený pomocí poměru mediánové mzdy a průměrné mzdy při použití progresivního zdanění

Celostátní výnos daně z příjmu fyzických osob	Počet poplatníků		Daň z PM		Poměr MM/PM		Měsíční výnos daně	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonníci, vedoucí a řídící pracovníci	233 833	93 746	11 349	5 685	0,72661	0,79489	1 928 258 198	421 502 699
vědeckí a odborní duševní pracovníci	263 622	280 019	6 581	3 776	0,83163	0,88657	1 442 789 739	937 411 545
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	516 121	582 097	4 376	2 701	0,89236	0,92288	2 016 790 891	1 452 484 944
míšní administrativní pracovníci	83 954	259 835	2 651	1 790	0,90180	0,92051	200 705 799	428 132 000
průmyslní pracovníci ve službách a obchodě	192 299	385 663	1 714	1 011	0,89325	0,93095	294 418 899	362 983 297
řvářičkování dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	45 819	27 464	1 695	1 296	0,96166	0,95686	74 686 141	34 658 347
řemeslníci, řvářičkování výrobcí a zpracovatele	806 072	110 065	2 326	1 182	0,95889	0,94008	1 795 452 935	122 301 487
obsluha strojů a zařízení	566 027	175 925	2 301	1 410	0,96384	0,96485	1 122 264 197	239 334 969
pomocní a neřvářičkování pracovníci	145 999	198 842	1 296	745	0,93730	0,92849	177 351 703	137 543 915
řvářičnice armady	16 800	1 576	2 951	2 751	0,94647	0,95981	46 922 844	4 161 319
Celkem							9 099 641 347	4 139 914 521
Celkem							13 239 555 868	

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Při výpočtu daňové povinnosti opět předpokládáme, že poplatník uplatnil pouze slevu na dani na poplatníka. Sleva na vyživované děti ve výši 1 012 216 240 Kč bude odečtena v následujícím kroku:

Odhad měsíčního výnosu daně z příjmu fyzických osob, který připadne státu:

$$13\,239\,555\,868 - 1\,012\,216\,240 = 12\,227\,339\,628 \text{ Kč/měsíc}$$

Pokud byl roční výnos daně z příjmu fyzických osob 143,391 mld. Kč ročně, což odpovídá částce 11 949 250 000 Kč měsíčně, byl by rozdíl mezi odhadem na základě poměru mediánové a průměrné měsíční mzdy a skutečnosti + 278 089 628 Kč v relativním vyjádření to činí 2,33%.

Jak je vidět z předcházejícího propočtu, kdy byly spojeny rozměry četnosti a absolutní výše (opětovně musí být podotknuto, že se nejedná o statisticky a matematicky čistý postup, nýbrž pouze o logickou vazbu), stát by na dani měsíčně

vybral o 2,33% více než ve skutečnosti opravdu vybral. Tato výše je přijatelná, neboť propočty vycházely se značným zjednodušením. Ve výpočtech nebyly zohledněny hojně používané daňové výhody, které zákon nabízí – konkrétně se jedná například o placené životní pojištění, částečně invalidní poplatník, student, darování krve, stavební spoření atd. Při zohlednění těchto výhod, které by samozřejmě mohl poplatník využít, by došlo k výraznému přiblížení ke skutečnému výnosu daně z příjmu fyzických osob.

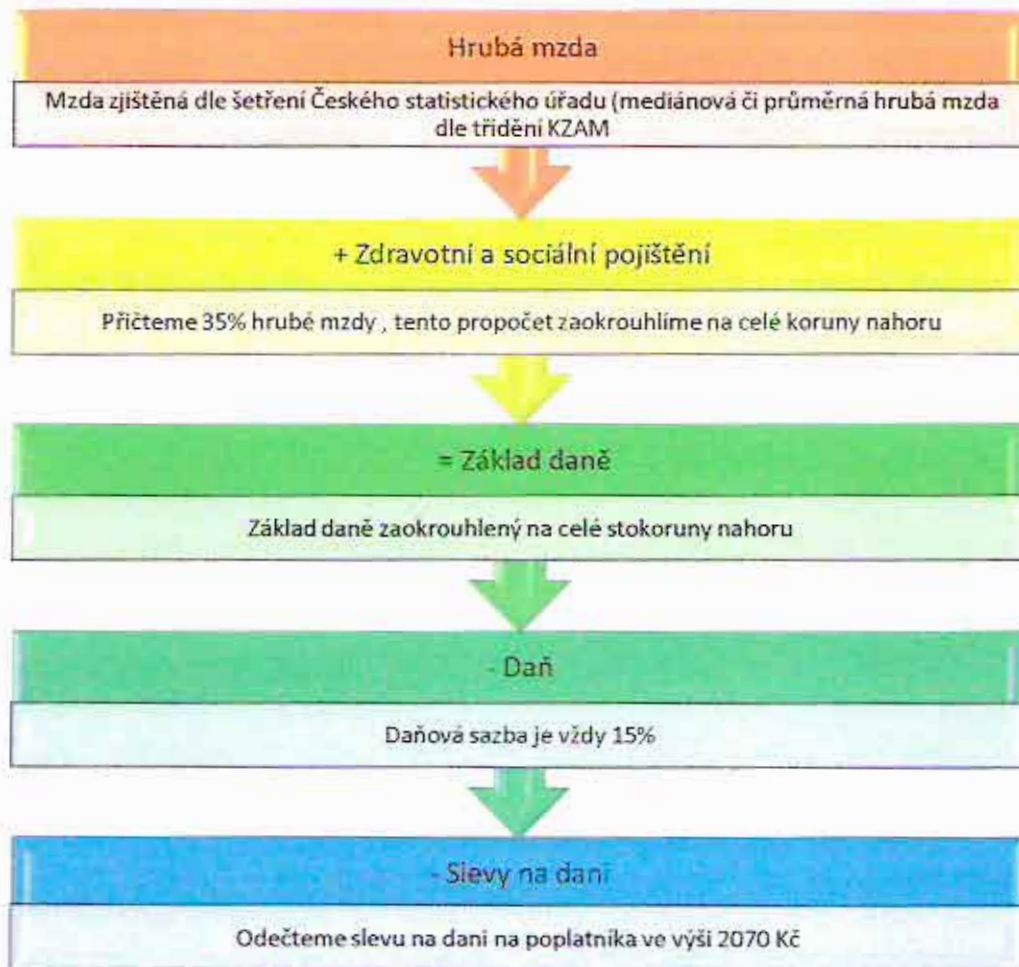
6.3. Analýza dopadu rovné daně na výnos daně z příjmu fyzických osob

Aplikací rovné daně je chápán výpočet daně z příjmů za použití jediné sazby daně – v našem případě tato sazba činí 15 %.

K posouzení dopadu rovné daně na celostátní výnos daně z příjmu fyzických osob bude použita retrospektivní analýza. Nebudou zde uvažovány složité makroekonomické odhady vývoje mezd, nezaměstnanosti a hospodářského růstu. Takovéto odhady jsou prováděny na základě sofistikovaných modelů, které vyžadují přístup ke komplexnějším makroekonomickým informacím, než které má běžná veřejnost přístupné. Místo konstrukce takovýchto modelů, bude analýza provedena tak, že se aplikuje stav zákona o dani z příjmu platný od roku 2008 již na rok 2007. To znamená, že budou použity stejné hodnoty mediánových, průměrných mezd a stejné hodnoty počtu poplatníků jako v předchozích výpočtech. Jediný rozdíl bude ve změně zdanění – již nebude použita progresivní daňová sazba, nýbrž pouze jediná 15% sazba daně z příjmu fyzických osob.

Propočty budou prováděny na základě tzv. superhrubé mzdy. To znamená, že k hrubé mzdě přičteme veškeré sociální a zdravotní pojištění (placené zaměstnancem a zaměstnavatelem – tedy 35%). Postup při zdanění rovnou daní vykresluje následující schéma č.2.

Schéma 2 Výpočet daně z příjmu pomocí rovné daně

6.3.1. Analýza pomocí mediánové mzdy

Při výpočtu se opět bude vycházet z mediánové mzdy a průměrného počtu zaměstnanců v hlavních třídách dle KZAM zjištěných na základě šetření Českého statistického úřadu v roce 2007.

Tabulka 10 Spočtená daňová povinnost pomocí mediánové mzdy a 15% rovné daně

Vypočtená daň za rok 2007 pomocí rovné daně	Mediánová mzda		Základ pro výpočet daně		Daň	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	40 670	28 229	55 000	38 200	6 180	3 660
vědečtí a odborní duševní pracovníci	32 357	25 025	43 700	33 800	4 485	3 000
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	27 610	21 464	37 300	29 000	3 525	2 280
níže administrativní pracovníci	20 768	17 123	28 100	23 200	2 145	1 410
provozní pracovníci ve službách a obchodě	16 168	12 948	21 900	17 500	1 215	855
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	17 341	14 948	23 500	20 200	1 455	960
femeslníci, kvalifikovaní výrobci či zpracovatelé	20 683	14 060	28 000	19 000	2 130	780
obsluha strojů a zařízení	20 692	15 700	28 000	21 200	2 130	1 110
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	14 629	11 459	19 800	15 500	900	255
příslušníci armády	22 928	22 543	31 000	30 500	2 580	2 505

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Už na první pohled je vidět, že daň počítaná pomocí rovné daně je nižší než daň počítaná pomocí progresivních sazeb – ostatně takto byla daň navržena. Jak je již nyní zcela patrné, dojde k jednoznačnému poklesu celostátního výnosu daně z příjmu fyzických osob. Nyní je však otázkou k jak velkému poklesu dojde.

Tabulka 11 Odhad měsíčního výnosu daně z příjmu FO spočtený pomocí mediánové mzdy a 15% rovné daně

Celostátní výnos daně z příjmu fyzických osob	Počet poplatníků		Rovná daň	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	233 833	93 746	1 445 089 208	343 109 180
vědečtí a odborní duševní pracovníci	263 622	280 019	1 182 344 921	840 055 934
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	516 121	582 697	1 819 327 697	1 328 549 599
níže administrativní pracovníci	83 954	259 835	180 081 328	366 367 400
provozní pracovníci ve službách a obchodě	192 299	385 663	233 643 882	214 043 175
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	45 819	27 464	66 666 874	26 365 865
femeslníci, kvalifikovaní výrobci či zpracovatelé	805 072	110 065	1 714 804 198	85 851 049
obsluha strojů a zařízení	506 027	175 925	1 077 837 186	195 276 396
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	145 999	198 842	131 399 322	50 704 658
příslušníci armády	16 800	1 576	43 341 000	3 947 880
Celkem			7 894 538 616	3 454 271 135
Celkem			11 348 809 752	

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Ve výpočtech se opět neuvažovalo se slevou na dani za vyživované dítě. Znovu tak bude využita tabulka o složení průměrné domácnosti a bude vypočtena nová výše

slevy na dani na vyživované dítě, kterou budou moci poplatníci měsíčně uplatnit. Východiskem bude tabulka č. 5

$$971\,312 * 1,59 * 890 + 505\,312 * 0,95 * 890 = 1\,801\,744\,907 \text{ Kč/měsíc}$$

Odhad měsíčního výnosu na dani z příjmu fyzických osob je:

$$11\,348\,809\,752 - 1\,801\,744\,907 = 9\,547\,064\,845 \text{ Kč/měsíc}$$

Pro srovnání měsíční výnos daně z příjmu fyzických osob spočtený progresivní sazbou z mediánové mzdy činil 11 104 338 611 Kč a byl o 844 911 389 Kč (7,07%) nižší, než skutečně vybraný měsíční výnos daně z příjmu fyzických osob za rok 2007. Tato procentuální odchylka se proto musí promítnout i do dalších výpočtů.

$$9\,547\,064\,845 * 1,0707 = 10\,222\,042\,329 \text{ Kč/měsíc}$$

Podle tohoto propočtu stát měsíčně prodělá

$$11\,949\,250\,000 - 10\,222\,042\,329 = - 1\,727\,207\,671 \text{ Kč}$$

Měsíční ztráta po zavedení rovné daně bude tedy 1 727 207 671 Kč, což odpovídá roční ztrátě 20 726 492 052 Kč.

6.3.2. Analýza pomoci průměrné mzdy

Tabulka 12 Spočtená daňová povinnost pomocí průměrné mzdy a 15% rovné daně

Vypočtená daň za rok 2007 pomocí rovné daně	Průměrná mzda		Základ pro výpočet daně		Daň	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	55 972	35 692	75 600	48 200	9 270	5 160
vědečtí a odborní duševní pracovníci	38 908	28 227	52 600	38 200	5 820	3 660
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	30 920	23 257	41 800	31 400	4 200	2 640
nížeí administrativní pracovníci	23 029	18 602	31 100	25 200	2 595	1 710
provozní pracovníci ve službách a obchodě	18 100	13 909	24 500	18 800	1 605	750
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	18 053	15 622	24 400	21 100	1 590	1 095
řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	21 571	14 956	29 200	20 200	2 310	960
obsluha strojů a zařízení	21 468	16 272	29 000	22 000	2 280	1 230
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	15 608	12 541	21 100	16 700	1 095	435
příslušníci armády	24 225	23 847	32 800	32 200	2 850	2 760

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní výpočty

Tabulka 13 Odhad měsíčního výnosu daně z příjmu FO spočtený pomocí průměrné mzdy a 15% rovné daně

Celostátní výnos daně z příjmu fyzických osob	Počet poplatníků		Progresivní zdanění	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řidiči pracovníci	233 833	93 746	2 167 633 811	483 727 697
vědečtí a odborní duševní pracovníci	263 622	280 019	1 534 280 366	1 024 868 239
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	516 121	582 697	2 167 709 596	1 538 320 588
nížejší administrativní pracovníci	83 954	259 835	217 860 628	444 317 910
průvozní pracovníci ve službách a obchodě	192 299	385 663	308 640 684	289 247 534
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	45 819	27 464	72 852 460	30 073 565
femesníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	805 072	110 065	1 859 717 229	105 662 830
obsluha strojů a zařízení	506 027	175 925	1 153 741 213	216 387 357
pomoční a nekvalifikovaní pracovníci	145 999	198 842	159 869 175	86 496 181
příslušníci armády	16 800	1 576	47 880 000	4 349 760
Celkem			9 690 185 163	4 223 451 661
Celkem			13 913 636 824	

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní výpočty

Měsíční daňový výnos daně z příjmu fyzických osob se ještě musí snížit o slevy na dani za vyživované dítě.

Odhad měsíčního výnosu na dani z příjmu fyzických osob

13 913 636 824 - 1 801 744 907 = 12 111 891 917 Kč/měsíc

Pro srovnání měsíční výnos daně z příjmu fyzických osob spočtený progresivní sazbou z průměrné mzdy činil 14 125 973 222 Kč a byl o 2 176 723 222 Kč (18,22%) vyšší, než skutečně vybraný měsíční výnos daně z příjmu fyzických osob za rok 2007.

Po promítnutí této skutečnosti činí odhad měsíčního výnosu státu:

12 111 891 917 / 1,1822 = 10 245 213 937 Kč

a měsíční ztráta činí

11 949 250 000 - 10 245 213 937 = - 1 704 036 062 Kč

Měsíční ztráta po zavedení rovné daně bude tedy 1 786 402 088 Kč, což odpovídá roční ztrátě 20 448 432 744 Kč.

6.3.3. Analýza pomoci spojení průměrné a medianové mzdy

Tabulka 14 Odhad měsíčního výnosu daně z příjmu FO spočtený pomocí poměru medianové mzdy a průměrné mzdy při použití 15% rovné daně

Celostátní výnos daně z příjmu fyzických osob	Počet poplatníků		Daň z PM		Pomer MM/PM		Měsíční výnos daně		
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
zákonodánci, vedoucí a řídící pracovníci	233 833	93 746	9 270	5 160	0,72661	0,79089	1 575 024 539	382 577 648	
vědci a odborní dráževní pracovníci	263 622	280 019	5 820	3 660	0,83163	0,88657	1 225 951 418	908 613 944	
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	516 121	582 697	4 200	2 640	0,80296	0,92288	1 935 676 815	1 419 681 693	
řídiči administrativní pracovníci	83 954	259 835	2 595	1 710	0,90180	0,92051	196 466 060	408 997 609	
průmyslní pracovníci ve službách a obchodě	192 299	385 663	1 605	750	0,89326	0,93095	275 695 543	269 275 443	
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	45 819	27 464	1 590	1 095	0,96156	0,95886	20 059 566	28 776 150	
řemeslníci, kvalifikovaní výrobců a zpracovatelé	805 072	130 063	2 310	960	0,95880	0,94008	1 783 102 447	99 331 157	
obsluha strojů a zařízení	506 027	175 925	2 280	1 230	0,96384	0,96485	1 112 021 890	208 781 568	
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	145 999	198 842	1 095	435	0,93730	0,92849	149 845 768	80 310 876	
příslušníci armády	16 800	1 526	2 850	2 760	0,94647	0,95981	45 316 877	4 174 933	
							Celkem	3 419 161 028	3 810 521 021
							Celkem	12 229 682 049	

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní výpočty

Odhad měsíčního výnosu na dani z příjmu fyzických osob po odečtení slev na vyživované děti:

$$12\,229\,682\,049 - 1\,801\,744\,907 = \mathbf{10\,427\,937\,142\text{ Kč/měsíc}}$$

Měsíční výnos daně z příjmu fyzických osob spočtený progresivní sazbou z průměrných a medianových mezd činil 12 227 339 628 Kč a byl o 278 089 628 Kč (2,33%) vyšší, než skutečně vybraný měsíční výnos daně z příjmu fyzických osob za rok 2007.

Po promítnutí této skutečnosti činí odhad měsíčního výnosu státu

$$10\,427\,937\,142 / 1,0233 = \mathbf{10\,190\,498\,526\text{ Kč}}$$

a měsíční ztráta činí

$$11\,949\,250\,000 - 10\,427\,937\,142 / 1,0233 = - \mathbf{1\,758\,751\,473\text{ Kč}}$$

Měsíční ztráta po zavedení rovné daně bude tedy **1 758 751 473 Kč**, což odpovídá roční ztrátě – **21 105 017 676 Kč**.

6.4. Zhodnocení rovné daně

Rovná daň je součástí komplexnější reformy daňového systému České republiky. Nelze proto na ni nahlížet pouze z jednoho pohledu, ale musíme ji zkoumat z několika mnohdy protichůdných zájmů, úhlů a hledisek. Především na ni musíme nahlížet v delším časovém úseku. Samozřejmě ihned po jejím zavedení lze již pozorovat některé změny (např. patrný pokles příjmů do státního rozpočtu). Abychom plně pochopili důsledky této změny, musíme ji hodnotit s odstupem času. Podstatou reformy nebylo jen snížení daní, ale naopak vláda s touto reformou spojovala další dílčí cíle – zjednodušení stávajícího stavu, omezení daňových úniků, snížení administrativních nákladů atd. Především však vláda ale chtěla pomoci snížení daní urychlit ekonomický růst. Snížení daní přinese úspory domácnostem i firmám, které lze následně dále reinvestovat (nákup většího množství výrobků, úroky v bance atd.) čímž firmy dosáhnou vyšších zisků a budou moci zaměstnat více zaměstnanců a budou schopni nabízet větší množství služeb či výrobků – daň ze mzdy následně přinese vyšší příjem do státního rozpočtu a rovněž výrobky a služby budou zatíženy DPH, čímž se opět naplní státní rozpočet.

6.4.1. Dopad rovné daně na státní rozpočet

Jak je vidět z propočtů rovná daň ihned po jejím zavedení znamená značný pokles příjmů do státního rozpočtu. Podle propočtů stát přijde na výnosech daně z příjmu fyzických osob ročně přibližně o 20,5 mld. Tato částka však není konečná, neboť jsem do svých propočtů nezahrnoval veškeré možné odčitatelné položky – např. slevy na vyživovanou manželku, na částečný nebo plný invalidní důchod, držení průkazu ZTP nebo ZTP/P. Rovněž nebyly odečítány odčitatelné položky jako např. soukromé životní pojištění, penzijní připojištění atd. Nutno ale říci, že rovná daň by měla odstranit široké spektrum nezdanitelných částek a odčitatelných položek (pro zprůhlednění systému). Kdyby byla v budoucnu provedena větší redukce těchto položek, propad příjmů do státního rozpočtu by byl menší.

Jelikož však většina odčitatelných položek nebyla ze zákona odstraněna, mohou je poplatníci dále využívat ke snížení své daňové povinnosti. Jelikož však výše zmíněné odčitatelné položky a slevy na dani neuplatňují poplatníci v tak hojné míře, jako slevu na poplatníka a na vyživované děti, lze říci, že po započtení těchto odčitatelných položek nedojde k tak markantnímu nárůstu ztráty příjmů do státního rozpočtu. Prvotní odhad tj. ztráta 20,5 mld. Kč se přibližně zvýší na částku 23 mld. Kč. Jelikož výnos daně z příjmu fyzických osob za rok 2007 činil 143,391 mld. Kč a můj odhad počítá s poklesem o 23 mld. Kč, představuje tento pokles propad příjmů přibližně na úroveň 83,8 % dnešních příjmů do státního rozpočtu. Ostatně s takovýmto propadem počítala většina odborníků včetně vládnoucí ODS.

Česká daňová správa (dále jen „ČDS“) již zveřejnila předběžný propočet výnosu daně z příjmu fyzických osob za rok 2008, podle ČDS výnos daně po zavedení 15 % rovné daně činil 132,929 mld. Kč. Mnou spočtený odhad, který vycházel z mezd a počtu pracovníků v roce 2007 činil přibližně 120 mld. Kč. Rozdíl mezi mnou spočteným odhadem a předběžným propočtem ČDS lze vysvětlit tím, že v roce 2008 došlo ke zvýšení mezd. Mě propočty však vycházely z nižších mezd roku 2007, a proto je můj odhad menší. Rovněž došlo k ekonomickému růstu a přírůstku pracovníků, tento přírůstek pracovníků rovněž zvyšuje výnos daně z příjmu fyzických osob. Pokud se podíváme na následující tabulku č. 15, ve které je uvedeno, jak se vyvíjelo inkaso daně z příjmů fyzických osob, zjistíme, že průměrný roční nárůst tohoto inkasa činil 4,48 %. Avšak toto procento je výrazně ovlivněno rokem 2006, ve kterém byl zaveden institut společného zdanění manželů, který umožnil radikálním způsobem snížit daňovou povinnost podnikatelům (tento institut byl ihned následující rok zrušen). Kdybychom tedy vzali jako relevantní pouze roky 2005 a 2007, byl by průměrný nárůst inkasa 9,54 %. Použitím tohoto růstového procenta na můj odhad 120 mld. Kč zjistíme, že v roce 2008 by mělo inkaso dosáhnout hodnoty 131,448 mld. Kč. (podle ČDS je inkaso za rok 2008 132,929 mld. Kč – rozdíl 1,1 %).

Tabulka č. 15 Vývoj inkasa daně z příjmů fyzických osob v letech 2004-2007

Inkaso daně z příjmů FO	2004	2005	2006	2007
DPFO - podnikatelů	24 040	26 583	17 854	17 003
DPFO z záv. činnosti	102 627	110 662	111 633	126 388
Výnos celkem	126 667	137 245	129 487	143 391
Přírůstek v %	-	8,35%	-5,65%	10,74%

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní výpočty

Ovšem je takovýto propad přijatelný? Předpokládejme, že všechny takto ušetřené prostředky budou transformovány na vytvoření pracovních míst – veškeré úspory na daních obyvatel se přemění na příjmy firem a ty za ně vytvoří pracovní místa. Podle Českého statistického úřadu činí průměrné měsíční náklady práce na jednoho zaměstnance 31 020 Kč měsíčně. Náklady práce podle ČSÚ zahrnují: mzdy a platy (včetně naturální mzdy započtené do výdělku), náhrady mzdy za neodpracované hodiny, sociální požitky, sociální náklady a výdaje (zákonně a dobrovolně), personální náklady a nakonec daně a dotace související se zaměstnáváním lidí.

Pokud bychom tedy transformovali uspořené daně ve výši 23 mld. Kč ročně na pracovní místa, vzniklo by v České republice přibližně **61 800** nových pracovních míst ($23 \text{ mld. Kč} : 31 020 = \text{cca } 61 800$ nových pracovních míst). Pokud budeme dále předpokládat mediánovou mzdu v České republice 21 000 Kč měsíčně, vybere stát od těchto nově přijatých zaměstnanců na daní z příjmu přibližně **1,3 mld. Kč**. Počítám s tím, že všichni zaměstnanci uplatní slevu na poplatníka a polovina z nich uplatní slevu na vyživované dítě.

Podle ministerstva práce a sociálních věcí jsou průměrné celkové náklady na jednoho nezaměstnaného přibližně 14 277 Kč měsíčně, tj. 171 324 Kč ročně - pro zjednodušení výpočtů budu počítat s ročními náklady ve výši 170 000 Kč. Bylo-li vytvořeno nových 61 800 pracovních míst a byli-li všechny zaplněny, ušetřil by stát na nákladech spojených s nezaměstnanými lidmi přibližně **10,5 mld. Kč**.

Rovněž např. Petr Mach (výkonný ředitel Centra pro ekonomiku a politiku) uvádí, že běžní občané odvedou 20% svého čistého výtěžku státu na nepřímých daních. Pokud bychom tedy předpokládali, že oněch nových 61 800 pracovníků bude pobírat čistý měsíční příjem ve výši 15 500 Kč a odvedli by na nepřímých daních přibližně částku ve výši **2,3 mld. Kč**.

Podle výše zmíněných propočtů stát sice prodělá 23 mld. Kč, ale díky ekonomické aktivitě se mu 14,1 mld. Kč vrátí nazpátek. Díky tomuto faktu prodělá stát ročně přibližně **8,9 mld. Kč**.

Se zavedením rovné daně z příjmu fyzických osob je nutné počítat s poklesy příjmů do státního rozpočtu. Vláda však předpokládala podstatně rychlejší ekonomický růst vyplývající ze snížení daní, který by tuto ztrátu v budoucnosti vyrovnal. Bohužel ekonomický růst nebude tak rychlý jak vláda předpokládala, jednak kvůli současné ekonomické krizi a jednak kvůli odchýlení se od principů rovné daně. Rovněž se domnívám, že daleko vhodnějším nástrojem by bylo snížení sazby daně z příjmu právnických osob, neboť právě tato daň je ve své podstatě tahounem naší ekonomiky. Pokud má vláda za cíl zrychlit hospodářský růst, daleko lepší nástroj je snižování sazby daně z příjmů právnických osob. Netvrdím však, že snížení sazby daně z příjmu fyzických osob byl zcela nepromyšlený krok nesprávným směrem. Pouze konstatuji, že současná situace a skladba daně z příjmu fyzických osob neumožňuje tak vysoké tempo růstu domácí ekonomiky, kterého by bylo dosaženo snížením daně z příjmu právnických osob. Neboť snižování daně z příjmů právnických osob podporuje více ekonomický růst, nežli snižování daně z příjmů fyzických osob. Fyzické osoby použijí ušetřené peníze spíše na svou spotřebu, kdežto právnické osoby uspořené peníze investují, čímž v budoucnu umožní zvýšit svůj objem produkce a z makroekonomického hlediska dojde k růstu HDP.

Avšak vláda v nejbližší době nepředpokládá, že by se měla snižovat daň z příjmu právnických osob a je „spokojena“ se současným stavem. Nicméně bych navrhoval upravit stávající stav a to tak, že bych ze zákona odstranil více výjimek a osvobození. Tyto osvobození a výjimky jsou v podstatě používány jen malým počtem poplatníků

a to navíc těch poplatníků, kteří mají vyšší příjmy, než drtivá většina poplatníků této daně v ČR. Tyto výjimky jim dávají prostor k pokřivování zákona a k daňovým únikům. Odstraněním těchto výjimek by se tento prostor omezil, čímž by došlo i k poklesu daňových úniků. Ale především by došlo ke zprůhlednění a zjednodušení daňového systému. Další změnu bych viděl v navržení nezdánitelného minima, které by nahradilo slevu na poplatníka (obdobný systém uplatňuje Slovensko). Daň by se stala více „progresivnější“ a více solidárnější. Nesmíme totiž zapomenat, že ačkoliv se neustále jedná o rovnou daň, musí i tato daň naplňovat požadavky na efektivní daňový systém! A jedním z oněch požadavků je spravedlnost, respektive solidárnost. Tím, že by se zavedlo nezdánitelné minimum jako na Slovensku, daňový systém by byl rázem progresivnější a občané by tuto reformu vnímali pozitivněji.

6.4.2 Zjednodušení právních předpisů

Předcházející stav tj. stav daňového systému platného do roku 2007 byl poměrně složitý a nepřehledný o čemž svědčí i tato následující čísla

- Příjmy, které nejsou součástí základu daně 11 položek,
- Nezdánitelné části základu daně 26 položek
- Osvobození od daně 57 položek
- Zvláštní sazby daně 34 položek

Lze tudíž snadno usuzovat, že orientace v předcházejícím systému opravdu nebyla jednoduchá. Sami zákonodárci konstatovali, že systém byl opravdu nepřehledný a skýtal mnoho možností k daňovým únikům a nadměrně zvyšoval administrativní náklady. Proto ministerstvo financí zrušilo některé zbytečné a neefektivní výjimky, které nadměrně administrativně zatěžovali poplatníky i správce daně – konkrétně se jedná o případy, kdy byl výběr daně neúměrný vynaloženým nákladům či nebyl podložen objektivně zjistitelnými fakty.

V nové úpravě zákona o dani z příjmu zmizelo několik odstavců, paragrafů i řádků, ale k tolik kýženému zjednodušení a zprůhlednění bohužel nedošlo. Podle

studie *Jak se platí daně 2008*, publikované Světovou bankou, International Finance Corporation a společností PricewaterhouseCoopers skončila Česká republika v poslední desítku ze 178 zkoumaných zemí. Za takto nelichotivými umístěním vězí především to, že na splnění daňových povinností potřebují tuzemské firmy v průměru 930 hodin ročně.

Co se týče zjednodušení, novelizovaný zákon o dani z příjmu fyzických osob jednoznačně selhal. Toto lze tvrdit již dnes, neboť tento zákon bude platit delší dobu a faktor času na jeho zjednodušení nic nezmění. Aby došlo opravdu ke zjednodušení, musí vláda sáhnout k mnohem radikálnějším škrtům v zákoně, ale především musí dojít ke zjednodušení daňového přiznání, které poplatníci považují za největší kámen úrazu.

6.4.3. Snižování daní

Z mnoha stran dennodenně zaznívá jak je rovná daň výhodná pro všechny občany a že na ni vydělá opravdu každý. Skutečně je tomu tak. Jak je vidět i z propočtů rovná daň přináší úsporu na dani z příjmu v rádech několika set korun, ale dokonce i několik tisíc korun měsíčně. Ale je nutné podotknout, že ne každé snížení daní je stejně dobré. Některé snížení daní podpoří hospodářský růst jako celek, a tedy plošně povede ke zvyšování životní úrovně. Jiné snížení daní pomůže jen některým omezeným skupinám obyvatel, čímž může dojít k většímu rozvětvení sociálních nůžek mezi sociálními vrstvami, rovněž toto snížení může vést k výpadkům ve státním rozpočtu, aniž by mělo vliv na celé hospodářství.

Jak jsem se již zminil, ne každé snížení daní je stejně dobré a vhodné. Se snížením daní u nižší a střední vrstvy nelze než souhlasit – ať už z hlediska solidarity tak i z hlediska spravedlnosti. Avšak pro ekonomický růst je nutné, aby nižší daně zasahly i vyšší příjmové skupiny. Neboť to jsou právě vyšší příjmové skupiny a firmy, kdo jsou tahouny hospodářského růstu – multiplikační efekt na růst ekonomiky je vyšší právě u těchto vyšších příjmových skupin nežli u nižších příjmových skupin. Tento multiplikační efekt je způsoben především tím, že pokud rodina s nízkými příjmy ušetří na placení daní, zvýší pouze svoji spotřebu. Naproti tomu firmy a vyšší příjmové

skupiny takto ušetřené prostředky částečně spotřebují, ale především je dále reinvestují. Tyto investice se v ostatních firmách projeví tím, že firmy potřebují více výrobních faktorů a najímají další zaměstnance. Tito noví zaměstnanci kromě toho, že zvyšují svou spotřebu, ulevují státnímu rozpočtu, neboť již nepobírají podporu v nezaměstnanosti, ale především svou prací vytvářejí nový produkt. Výsledný produkt je rovněž zatížen daní, která se následně vrací do státního rozpočtu.

Jak je z propočtů patrné, na rovné dani vydělají všechny příjmové skupiny. Lze tedy říci, že dojde k multiplikačnímu efektu a hospodářskému růstu. V oblasti snížení daní daňová reforma jednoznačně uspěla.

7. Zkušenosti Slovenské republiky se zavedením rovné daně

Slovenská republika se ještě poměrně nedávno nacházela v nelehké hospodářské situaci – ekonomika dosahovala malého růstu, nezaměstnanost byla nadměrně vysoká a veřejný dluh dosahoval alarmující hodnoty. Proto slovenská vláda přistoupila k razantním opatřením a dala si téměř stejné cíle jako česká vláda. Chtěla především zavést nízkou daňovou sazbu, přičemž by eliminovala maximálně možný počet výjimek, osvobození a speciálních režimů. Dále chtěla zrušit progresivní zdanění příjmů, odstranit různé prvky deformující prvky daňové politiky, odstranit dvojité zdanění příjmů v maximální možné míře a především chtěla urychlit hospodářský růst. Těchto cílů měla právě dosáhnout zavedením rovné daně.

Především je nutné říci, že Slovensko se v maximální možné míře snažilo dodržovat principy rovné daně. Což především znamená jedna sazba pro všechny daně, zdaňování příjmů pouze jednou a maximálně u zdroje (byly zrušeny některé fiskálně málo významné majetkové daně a také daň z dividend), co nejméně výjimek a omezení v zákonech atd. Lze tudíž říci, že Slovensko zavedlo rovnou daň takřka v té nejčistší podobě. Od 1. ledna 2004 zavedla Slovenská republika jednu jedinou jednotnou sazbu pro všechny zásadní daně – 19 procenty zdaňují příjmy jak právnických tak fyzických osob a základní sazba DPH je rovněž 19%. Samozřejmě že daňová reforma byla koordinovaně doprovázena sociální a důchodovou reformou a reformou systému zdravotnictví.

Avšak jelikož náplní mé diplomové práce je zavedení rovné daně z příjmu fyzických osob v České republice, omezím své srovnávání se Slovenskem pouze na komparaci slovenské daňové reformy u daně z příjmu fyzických osob.

7.1. Jak vypadá slovenská rovná daň

Slovenská vláda se nebála a učinila mnoho zásadních a odvážných rozhodnutí. Tato rozhodnutí se následně ukázala jako mistrovsky navržené kroky, které přinášejí významná pozitiva.

Jeden ze základních principů rovné daně je ten, že existuje jedna jediná jednotná sazba pro všechny daně. Proto přijala slovenská vláda k 1. lednu 2004 zákon, který zavedl 19% daň z příjmu jak pro právnické tak i fyzické osoby. Konkrétně u daně z příjmu fyzických osob tato jednotná sazba nahradila dosavadních 21 různých způsobů zdanění příjmů. Razantním způsobem byl přepracován samotný systém vymezení příjmů (před reformou existovalo 443 druhů daňových příjmů – co (ne)byly předmětem daně, co (ne)byly osvobozeny od daně atd.)

Na Slovensku bylo spolu s rovnou daní zavedeno nezdanitelné minimum, které se odečítá od základu daně. Roční nezdanitelné minimum za poplatníka činí 19,2 násobek životního minima (tzv. hranice chudoby). To znamená, že pokud příjmy fyzických osob nedosahují měsíčně 1,6 násobku životního minima, jsou osvobozeny od daně z příjmu. Neplatí tedy žádnou daň. Daňový systém si díky tomuto nezdanitelnému minimumu zachoval progresivní povahu efektivních sazeb daně, kterou skutečně zaplatí jednotlivci s různou výškou příjmů. Nezdanitelné minimum navíc zvyšuje manželka bez vlastních příjmů.

Daňová reforma byla během svého vzniku sladována s reformou sociálního zabezpečení, důchodovou reformou a reformou zdravotnictví. Téměř všechny odpočitatelné položky a výjimky, které byly před reformou zaměřené na dosažení nefiskálních politických cílů, jsou nyní nahrazeny cílenými opatřeními v konkrétních oblastech sociální politiky. Příkladem může být odpočitatelná položka na dítě, která byla zrušena. Odčitatelnou položku nahradil daňový bonus za vyživované dítě – poplatník tak může odečíst od daňové povinnosti 19,32 EUR, ale pouze tehdy

odpracuje-li ročně minimálně 6-ti násobek minimální mzdy (občané jsou motivováni pracovat a nepobírat dávky – stejné opatření platí i v České republice).

Rovněž je vhodné zmínit, že s reformou se na Slovensku zavedla nová forma cílených sociálních náhrad a nároků, které spravedlivěji rozdělují příjmy, z kterých mají prospěch zejména rodiny s dětmi s nízkými příjmy. Tyto cílené dávky nahrazují složitý systém odčitatelných položek, různých slev a výjimek na dani.

Slovensko zrušilo srážkovou daň, to potěšilo především tamní podnikatele, kteří již nemusí srážet daň při výplatě dividend a podílů na zisku. Za zmínku rovněž stojí, že v nedávné době byl proveden průzkum mezi podnikateli na Slovensku, při kterém jim byla položena otázka: „Kdyby měla přijít změna rovné daně, čeho byste se nejvíce obávali, respektive, která změna by vás nejméně potěšila?“. Drtivá většina podnikatelů odpověděla, že by jim nejvíce vadilo, kdyby se opětovně zavedla srážková daň, která byla v minulosti jejich noční můrou.

7.2. Slovensko po reformě

Zhruba ještě před deseti lety bylo Slovensko považováno za ekonomiku, která prohrála boj o úspěšnou transformaci. Někteří lidé dokonce hovořili o Balkánu střední Evropy. Slovenská politika měla punc autoritářství a korupce a slovenskou ekonomiku nebral žádný investor vážně. Dokonce se uvažovalo o tom, že Slovensko nebude připuštěno k členství v Evropské unii.

Pak ale přišla reforma, která začala ostrými rozpočtovými škrty. Někteří ekonomové v té době hovořili o hrozbě recese. „Ekonomika je takřka vagoni,“ konstatoval začátkem roku 1999 tehdejší slovenský ministr hospodářství Ludovít Černák. Hospodářství v tomto roce skutečně stagnovalo a nezaměstnanost dosahovala dvojciferných hodnot...

Účinnost slovenské rovné daně se ukázala hned první rok po jejím fungování, obzvláště s přičleněním země do EU. Tehdy Slovenská republika získala neomezený

a volný přístup na jednotný evropský trh. Stalo se to, co mnozí odborníci předpovídali - slovenská rovná daň zafungovala jako účinný nástroj povzbuzující příliv zahraničních investic a hospodářský růst země, který má dokonce za následek mírné zvýšení daňových příjmů státu. Celkově rostlo daňové inkaso v období 2003 až 2006 průměrně o 6,9 procenta ročně, což v součinnosti s úspornými opatřeními vlády umožnilo stabilizovat veřejný dluh. V roce 2002 činil dluh slovenské vlády 43,3 procenta HDP (podle metodiky používané pro výpočet maastrichtských kritérií). O čtyři roky později pokleslo zadlužení na 30,4 procenta HDP.

Rovněž se ihned po zavedení ukázalo, že změna zdaňování příjmů prospěla nejvíce lidem s nízkými příjmy. Jak uvedl Eugen Jurzyca z bratislavského Institutu pro ekonomické a sociální analýzy po prvním roce fungování rovné daně „Po dlouhých letech se díky daňové reformě rozdíl v příjmech bohatých a chudých začaly zmenšovat.“

Jako další přínos slovenské reformy lze označit fakt, že 1. ledna 2009 se Slovenská republika stala šestnactou členskou zemí eurozóny.

Daňová reforma na Slovensku opravdu pomáhá. Tato reforma budí takřka celosvětovou pozornost a dlouhodobě získávala řadu nezávislých prestižních ocenění jako např.:

Ocenění Taxpayers Association of Europe Award 2005 - jedná se o ocenění daňové reformy. Podle této asociace se Slovensko stalo příkladným členem EU s předpokladem udržitelnosti hospodářského růstu, zvyšování zaměstnanosti i celkové životní úrovně.

Mezinárodní ratingová agentura Moody's Investors Service díky reformě zvýšila hodnocení úvěrové spolehlivosti Slovenska na stupeň A1 z dosavadních A2. Rating se tak dostal na stejný stupeň jako rating český. Agentura svým rozhodnutím především ocenila pokrok, kterého Slovensko dosáhlo při provádění reformy. Díky ní jeho ekonomika už několik let roste nejrychleji ve střední Evropě.

8. Závěr

Česká daňová reforma si kladla velké cíle – zjednodušení a zprůhlednění daňových předpisů, snížení daňové zátěže pro občany, podpoření ekonomického růstu atd. S těmito a dalšími cíly se vláda rozhodla zahájit daňovou reformu. Tento úkol byl nelehký, avšak po vzoru Slovenské republiky jej nemůžeme označit za nereálný. Některé cíle vláda splnila více, některé méně a některé cíle nesplnila vůbec, ba naopak za některé kroky je kritizována jak opozicí, tak i některými členy vlády. Co a jak daňová reforma tedy splnila?

Snížení daní vláda měla ve svém volebním programu, a co slíbila, to také učinila. Daňová reforma s sebou opravdu přinesla snížení daní a zvýšení důchodu obyvatel. Drtivá většina poplatníků daně z příjmu fyzických osob si po reformě polepšila. Minulý systém používal progresivní sazby a byl více zaměřen na vertikální spravedlnost – to znamená, že v minulosti odváděli poplatníci s vyššími příjmy větší relativní i absolutní část svého příjmu. Nynější stav polevuje z principu vertikální spravedlnosti a poplatníci s vyššími příjmy platí sice vyšší absolutní částku, ale relativně menší podíl ze svého příjmu. Nicméně i po reformě si daňový systém zachovává jistý princip solidárnosti.

Co se týče zjednodušování právních předpisů, vláda stále váhá učinit odvážná rozhodnutí. Neprůhledné a složité právní předpisy, neustálá novelizace stávajících zákonů to vše jsou důvody, proč se podniky velice těžce orientují v této směsici a ve svých povinnostech vůči státu. Je jasné, že jednodušší daňové systémy jsou výhodné i pro státní správu, neboť se zjednodušuje administrativa, snižují se transakční náklady, dochází k rychlejšímu ekonomickému růstu a rovněž se usnadňují podmínky k podnikání. Proto by se vláda v budoucnosti měla jednoznačně zaměřit na zjednodušení administrativy související s placením daní, zejména z pohledu podniků. Rovněž by bylo vhodné upravit způsob výpočtu a vybírání sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění. Tyto odvody dnes tvoří největší část jak celkové daňové povinnosti podniků v ČR, tak času, který potřebují na její splnění. Bohužel vláda při

zjednodušování daňového systému činí nedostatečná opatření a dá se říci, že vyhlídky na změnu k lepšímu jsou stále k nedohlednu.

Principy, na kterých funguje rovná daň, jsou jednoduché a nesporné. Výhody vyplývající z podstaty rovné daně jsou rovněž zřejmé (jednoduchost, průhlednost, základ pro budoucí ekonomický růst, daňová konkurence atd.). Bohužel Česká republika dokázala z tohoto potenciálu vytěžit minimum. Ačkoliv nerad, musím použít slovo paskvil, neboť daná reforma někdy více někdy méně pokrývá pilíře fungování rovné daně. Spíše než slova chvály, si proto zaslouží více slov kritiky. Rovná daň tak jak je aplikována v ČR je tedy nevhodná a měla by se přepracovat, aby více naplňovala principy fungování rovné daně.

Za největší nedostatek považuji fakt, že nedošlo ke zjednodušení právních předpisů a že stále existuje mnoho výjimek a dodatků. Superhrubá mzda není navržena špatně, možná trochu komplikuje výpočet, ale tato komplikace není nikterak zásadní. Vyšší pozornost si zaslouží slevy na dani – jejich výše je navržena poměrně nesprávně a myslím si, že kdyby bylo navrženo nějaké nezdanitelné minimum, byl by zrušen větší počet výjimek, rovná daň by se rázem více přiblížila ideálu. Daň by rázem získala jistý punc progresivity, větší solidárnosti a jednoduchosti.

Daňová reforma měla rovněž při svém dlouhodobějším fungování řešit deficit státního rozpočtu. Samozřejmě, že pokud s sebou tato reforma přinesla snížení daní, bude se tato úloha plnit obtížněji, ale přesto to není nereálný úkol. Správný pokles správných daní podporuje ekonomický růst! Avšak důvod proč současný stav nepřispívá k řešení deficitu státního rozpočtu, je ten, že aplikace principů rovné daně byla provedena pouze na daň z příjmu fyzických osob. Tato daň nemá dostatečný potencional k podpoření ekonomického růstu. Daleko větší potencional je v dani z příjmu právnických osob. Jejím snížením by došlo k rychlejšímu ekonomickému růstu, neboť by firmám zůstalo daleko více prostředků k investování. Další důvod, který hovoří pro snížení daně z příjmu právnických osob, je ten, že Česká republika musí čelit evropské daňové konkurenci. Jak je vidět na příkladu Slovenska, ihned po snížení daně z příjmu právnických osob došlo k markantnímu přílivu zahraničních investic

a slovenská ekonomika se rázem odpíchla ze dna a nyní vykazuje takový hospodářský růst, který by před deseti lety očekával jen ten největší optimista.

Je tedy otázkou, zda se najde politická vůle k přepracování stávajícího systému. Čím dříve, tím lépe. Současná světová situace a nedostatky v české rovné dani, neumožňují dosáhnout maximálního potenciálu, který rovná daň nabízí.

Abstrakt

Tato práce se zabývá problematikou rovné daně, konkrétně problematikou rovné daně z příjmu fyzických osob. Úvod je zaměřen na popis české daňové reformy, zejména na důvody jejího zavádění a na očekávané přínosy této reformy. Následně jsou rozebírány předpoklady, které jsou kladeny na dobrý daňový systém, přičemž jsou zmíněny základní principy, na kterých je rovná daň založena. Praktická část práce řeší dopad této reformy na státní rozpočet, především zda nedojde k razantnímu výpadku příjmů do státního rozpočtu, respektive zda nedojde ke zhoršení veřejného dluhu. V závěru jsou shrnuta veškerá fakta a poznatky o rovné dani v podmínkách České republiky. Rovněž je zde zhodnoceno, zda reforma naplnila svá očekávání v oblasti zjednodušení daňového systému, v oblasti ekonomického růstu, ale především její vliv na výši příjmů do státního rozpočtu. V samotném závěru dojde k celkovému zhodnocení této reformy – její zdařilost, výhodnost či nevýhodnost.

Klíčová slova: daň z příjmů fyzických osob, rovná daň, daňový systém

Abstract

This work deals with problems of flat tax, especially problems of personal income tax. The introduction is focused on Czech tax reform's characterization, especially on reasons of this reform and on expected benefits. Subsequently there are mentioned and analyzed principles of a good tax system and of course there are mentioned the key principles of the flat tax. The practical part of this work deals with the flat tax's impact on the state budget - could flat tax decrease income to state budget and consequently increase the public debt? In summary are recapitulated all facts about Czech flat tax. Follow there is evaluation of this reform – if flat tax encourage economic growth and if flat tax simplifies the tax system, if is Czech reform successful and reform's advantages and disadvantages.

Keywords: personal income tax, flat tax, system of taxation

9. Použité zdroje

- BŘEZINA, Josef. Daňová teorie a politika. Vyd. 1. V Praze : Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. 78 s. ISBN 80-213-1362-5.
- ČIŽÍK, Vojtěch. Rovná daň v teorii a praxi [online]. 2008 [cit. 2009-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.mfer.cz/cps/rde/xber/mfer/Rovna_dan_v_teorii_a_praxi_pdf.pdf>.
- KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie a politika. 4., aktualiz. vyd. Praha : ASPI, 2006. 279 s. ISBN 80-7357-205-2 (brož.).
- MACH, Petr. Petr Mach [online]. 2004 [cit. 2009-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.petrmach.cz/cze/prispevek.php?ID=147>>.
- MACH, Petr. Petr Mach [online]. 2005 [cit. 2009-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.petrmach.cz/cze/prispevek.php?ID=291>>.
- MACH, Petr. Rovná daň (Flat tax) : Výzva pro Českou republiku. In MACH, Petr. Rovná daň. Praha : Reprint, 2001. s. 17-41. ISBN 80-902795-4-6.
- MACH, Petr. Rovná daň : Argumenty a předsudky. In LOUŽEK, Marek. Rovná daň : Diskuse a polemiky. Praha : PB tisk Příbram, 2002. s. 13-21. ISSN 1213-3299.
- MINČIČ, Ladislav. O podstatě rovné daně. In MACH, Petr. Rovná daň. Praha : Reprint, 2001. s. 42-67. ISBN 80-902795-4-6.
- Ministerstvo financí České republiky. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2009 [cit. 2009-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.mfer.cz/cps/rde/xber/mfer/Vystupni_material_expertni_skupiny_pdf.pdf>.
- POLÁK, Michal - KOPŘIVA, Jan - BARANYKOVÁ, Michaela. Daň z příjmů fyzických osob 2008. Vyd. 3., přeprac. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2008. 91 s. Učební texty vysokých škol. ISBN 978-80-214-3729-6 (brož.).

RABUSHKA, Alvin. Flat tax (přednáška) Curych Progress Foundation 8. června 2000
(překlad Petr Mach)

Rovná daň - Flat tax [online]. 2009 [cit. 2009-03-26]. Dostupný z WWW:
<<http://www.rovnadan.unas.cz/>>.

TLUSTÝ, Vlastimil. Rovná daň. In MACH, Petr. Rovná daň. Praha : Reprint, 2001. s.
11-16. ISBN 80-902795-4-6.

WEIGL, Jiří. Zkreslující informace, mylné představy. In LOUŽEK, Marek. Rovná daň :
Diskuse a polemiky. Praha : PB tisk Příbram, 2002. s. 47-50. ISSN 1213-3299.

Zákon č. 586/1992 Sb. ČR, o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů - Stav
zákona ke dni 30. 12. 2007

Zákon č. 586/1992 Sb. ČR, o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů -Stav
zákona ke dni 31. 12. 2008

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z příjmů platný v roce 2008

10. Seznam příloh

- Příloha č. 1** Mediány hrubých měsíčních mezd podle hlavních tříd KZAM a věku
- Příloha č. 2** Průměrná hrubá měsíční mzda podle hlavních tříd KZAM a věku
- Příloha č. 3** Hospodařící domácnosti podle postavení osoby v čele v roce 2007
- Příloha č. 4** Zaměstnaní v jediném (hlavním) zaměstnání v národním hospodářství

Přílohy

10-5. Mediány hrubých měsíčních mezd podle hlavních tříd KZAM a věku

Medians of monthly gross wages, by CZ-ISCO-88 major group and age group

v Kč

CZK

Zaměstnaní, věk	2006			2007			Occupation, age
	celkem Total	muži Males	ženy Females	celkem Total	muži Males	ženy Females	
Celkem	19 512	21 185	17 310	20 908	22 850	18 322	Total
Pracovní zařazení podle hlavních tříd KZAM:							CZ-ISCO-88:
zákodníci, vedoucí a řídicí pracovníci	34 030	38 554	26 051	36 364	40 670	28 229	Legislators, senior officials and managers
vědeckí a odborní duševní pracovníci	25 434	29 599	23 478	27 448	32 357	25 025	Professionals
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	22 254	26 140	20 092	23 933	27 610	21 464	Technicians and associate professionals
níže administrativní pracovníci	16 756	19 281	16 057	17 995	20 768	17 123	Clerks
provozní pracovníci ve službách a obchodě	12 881	15 563	12 045	13 702	16 168	12 948	Service workers and shop and market sales workers
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	14 386	15 152	13 670	16 091	17 341	14 948	Skilled agricultural and fishery workers
řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	18 104	19 062	13 117	19 468	20 683	14 060	Craft and related trade workers
obsluha strojů a zařízení	17 829	19 098	14 729	19 274	20 692	15 700	Plant and machine operators and assemblers
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	11 737	13 598	10 760	12 582	14 629	11 459	Elementary occupations
Věkové skupiny:							Age groups:
15 až 19 let	12 606	13 143	11 397	13 885	14 706	12 624	15-19
20 až 24 let	15 813	16 451	14 920	16 908	17 958	15 566	20-24
25 až 29 let	19 724	20 576	18 355	21 064	22 181	19 440	25-29
30 až 34 let	20 464	22 492	17 138	22 086	24 323	18 427	30-34
35 až 39 let	20 147	22 990	17 049	21 619	24 747	18 062	35-39
40 až 44 let	20 231	22 833	17 779	21 685	24 765	18 792	40-44
45 až 49 let	19 738	21 870	17 479	21 264	23 637	18 754	45-49
50 až 54 let	19 271	21 105	17 119	20 628	22 730	18 197	50-54
55 až 59 let	19 548	20 509	18 079	20 870	22 081	18 901	55-59
60 až 64 let	20 924	21 290	19 138	21 932	22 438	19 786	60-64
65 a více let	14 781	16 210	12 880	16 326	17 609	14 136	65+

10-6. Průměrná hrubá měsíční mzda podle hlavních tříd KZAM a věku

Average monthly gross wages, by CZ-ISCO-88 major group and age group

v Kč

CZK

Zaměstnaní věk	2006			2007			Occupation, age
	celkem Total	muži Males	ženy Females	celkem Total	muži Males	ženy Females	
Celkem	22 908	25 593	19 305	24 604	27 489	20 684	Total
Pracovní zařazení podle hlavních tříd KZAM:							CZ-ISCO-88:
zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	48 840	53 836	32 264	49 570	55 972	35 802	Legislators, senior officials and managers
vědci a odborní duševní pracovníci	30 501	35 079	26 113	33 219	38 908	28 227	Professionals
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	25 124	29 107	21 616	26 928	30 920	23 257	Technicians and associate professionals
nižší administrativní pracovníci	18 462	21 266	17 462	19 816	23 029	18 602	Clerks
pracovníci ve službách a obchodě	14 556	17 167	13 906	15 497	18 100	13 909	Service workers and shop and market sales workers
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	15 156	15 951	14 268	16 875	18 033	15 622	Skilled agricultural and fishery workers
řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	18 956	19 938	13 948	20 391	21 571	14 956	Craft and related trade workers
obslužba strojů a zařízení	18 493	19 790	15 192	20 021	21 468	16 272	Plant and machine operators and assemblers
pomocní a nequalifikovaní pracovníci	12 898	14 576	11 556	13 797	15 608	12 341	Elementary occupations
Věkové skupiny:							Age groups:
15 až 19 let	13 272	13 855	12 072	14 354	14 995	13 076	15-19
20 až 24 let	16 587	17 247	15 577	17 772	18 705	16 374	20-24
25 až 29 let	21 711	22 705	20 169	23 203	24 249	21 596	25-29
30 až 34 let	24 292	26 949	19 747	26 315	28 952	21 691	30-34
35 až 39 let	24 500	28 814	19 122	26 455	31 013	20 549	35-39
40 až 44 let	24 284	28 520	19 094	26 185	30 882	21 041	40-44
45 až 49 let	23 244	27 028	19 353	25 157	30 221	20 806	45-49
50 až 54 let	22 440	25 591	18 159	23 990	27 468	20 381	50-54
55 až 59 let	22 662	24 605	18 769	24 078	26 219	20 647	55-59
60 až 64 let	25 242	26 240	21 483	26 467	27 530	22 604	60-64
65 a více let	21 475	23 317	16 753	23 917	26 111	18 066	65+

PŘÍJMY, VÝDAJE A SPOTŘEBA OBYVATELSTVA

9-1 Hospodáři domácnosti podle postavení osoby v čele v roce 2007

Private households: by status of head of household, 2007

Ukazatel	Domácnosti celkem	z toho domácnosti				Indicator	
		zaměstnanců		samostatně činných celkem	důchodců		
		celkem	z toho s neza- opuštěnými dětmi		celkem		z toho bez ekonomicky aktivních členů
Households, total	Total	incl. With dependent children	Self- employed	Total	incl. without economically active members		
Počet domácností	4 043 341	1 990 638	971 312	505 312	1 316 924	1 137 522	Number of households
y % z celkového počtu domácností	100,0	49,2	24,0	12,5	32,6	28,1	% of all households
Průměrný počet na domácnost							Average number per household, of
členů	2,52	2,85	3,70	3,11	1,75	1,54	Members
pracujících	1,13	1,71	1,71	1,75	0,17	0,00	Working persons
nezapočtených dětí	0,57	0,77	1,59	0,95	0,06	0,03	Dependant children
nepracujících důchodců	0,58	0,15	0,07	0,15	1,40	1,47	Non-working pensioners
spotřebních jednotek (OECD)	2,00	2,21	2,70	2,37	1,52	1,38	Equivalences (OECD scale)
spotřebních jednotek (EU)	1,69	1,84	2,16	1,85	1,31	1,27	Equivalences (EU scale)
Hrubý peněžní příjem na 1 člena domácnosti v roce 2006 (Kč)	140 823	153 472	124 919	169 171	111 612	105 830	Gross money income per household member (CZK), 2006
v tom (%)							Structure %
příjmy za závislé činnosti	59,8	86,2	85,9	21,0	14,9	1,7	Income from employment
příjmy z podnikání	14,9	7,8	3,1	68,9	2,0	0,4	Income from self-employment
sociální příjmy	22,6	9,0	8,7	7,1	79,9	94,6	Social income
ostatní příjmy	2,6	1,9	2,3	2,5	3,2	3,3	Other income
Čistý peněžní příjem na 1 člena domácnosti v roce 2006 (Kč)	118 027	122 702	100 335	140 186	107 546	105 011	Net money income per household member (CZK), 2006
Decilové rozdělení domácností podle čistého peněžního příjmu na člena (Kč)							Decile distribution of households by net money income per member (CZK)
nižších 10%	49 123	56 113	49 787	48 634	67 656	66 002	Lowest 10%
druhých 10%	73 787	75 209	63 604	71 800	88 140	88 368	Second 10%
třetích 10%	88 070	89 341	72 257	85 998	94 333	94 044	Third 10%
čtvrtých 10%	97 701	102 455	80 678	101 176	98 897	98 409	Fourth 10%
pátých 10%	105 648	115 040	88 918	116 000	102 837	102 315	Fifth 10%
šestých 10%	114 895	128 723	97 960	132 363	107 169	106 314	Sixth 10%
sedmých 10%	126 962	144 733	107 712	149 771	112 476	111 109	Seventh 10%
osmých 10%	144 549	166 153	119 672	178 358	119 360	117 171	Eighth 10%
devátých 10%	175 644	197 753	137 870	240 054	130 032	126 773	Ninth 10%
nejvyšších 10%	287 918	287 362	206 225	478 009	175 157	169 781	Highest 10%
Domácnosti s čistým příjmem pod životním minimem (%)	2,3	0,6	0,8	2,3	0,3	0,3	Households with net income below subsistence minimum (%)

10-11 Zaměstnaní v jediném (hlavním) zaměstnání v národním hospodářství
podle hlavních tříd KZAM a postavení v zaměstnání v roce 2007

One (main) job holders in the national economy: by CZ-ISCO-88 major group and status in employment, 2007

Ukazatel	Zaměstnaní celkem <i>One (main) job holders</i>		z toho ženy <i>incl.: Females</i>		Indicator
	tis. osob <i>Thousand persons</i>	%	tis. osob <i>Thousand persons</i>	%	
Celkem	4 922,0	100,0	2 115,9	100,0	<i>Total</i>
Postavení v zaměstnání podle CZ-ICSE:					<i>Status in employment by CZ-ICSE:</i>
1 zaměstnanci	4 111,2	83,5	1 887,8	89,2	<i>Employees</i>
2 zaměstnavatelé	184,0	3,7	39,3	1,9	<i>Employers</i>
3 osoby pracující na vlastní účet	582,3	11,8	161,3	7,6	<i>Own-account workers</i>
4 členové produkčních družstev	14,1	0,3	4,8	0,2	<i>Members of producer cooperatives</i>
5 pomáhající rodinní průslušníci	29,8	0,6	22,7	1,1	<i>Family workers</i>
nezjištěno	0,7	0,0	-	-	<i>Not identified</i>
Pracovní zařazení podle KZAM:					<i>Occupation by CZ-ISCO-88:</i>
1 zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	327,6	6,7	93,7	4,4	<i>Legislators, senior officials and managers</i>
2 vědci a odborní duševní pracovníci	543,6	11,0	280,0	13,2	<i>Professionals</i>
3 techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci	1 096,8	22,3	582,7	27,5	<i>Technicians and associate professionals</i>
4 nižší administrativní pracovníci	343,8	7,0	259,8	12,3	<i>Clerks</i>
5 provozní pracovníci ve službách a obchodě	578,0	11,7	385,7	18,2	<i>Service workers and shop and market sales workers</i>
6 kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví	73,3	1,5	27,5	1,3	<i>Skilled agricultural and forestry workers</i>
7 řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři	915,1	18,6	110,1	5,2	<i>Craft and related trades workers</i>
8 obsluha stroju a zařízení	682,0	13,9	175,9	8,3	<i>Plant and machine operators and assemblers</i>
9 pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	344,8	7,0	198,8	9,4	<i>Elementary occupations</i>
0 průslušníci armády	14,2	0,3	1,3	0,1	<i>Armed forces</i>
nezjištěno	0,7	0,0	-	-	<i>Not identified</i>